

TC
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 7.SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE AFİŞ
ÇALIŞMASI VE UYGULAMA AŞAMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ahu KILIÇ

Danışman
Prof. Dr. Serap BUYURGAN

Ankara – 2013

JÜRİNİN ÜYELERİNİN ONAY VE İMZA SAYFASI

Ahu KILIÇ tarafından hazırlanan İLKÖĞRETİM 7.SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE AFİŞ ÇALIŞMASI VE UYGULAMA AŞAMALARI başlıklı tezi, 29.05.2013 tarihinde , jürimiz tarafından Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyad:

İmza:

Başkan:

Yrd. Doç. Dr. Mehmet ŞEREN.....

Üye (Tez Danışmanı) : Prof. Dr. Serap BUYURGAN.....

Üye:

Doç. Dr. Osman ALTINTAŞ.....

ÖNSÖZ

Sanat eğitiminde, yaratıcılığın ve eleştirel bakışının ortaya koyulmasına gereksinim duyulmaktadır. Sanat eğitiminin günümüz öğrencilerine yorumlanarak aktarılmasında Görsel sanatlar öğretmenlerine büyük görev düşmektedir. Grafik tasarımın bir konusu olan afişler, geçmişten günümüze hayatımızın önemli görsel tasarım ürünlerindendir. Afiş tasarımı Milli Eğitim Bakanlığının, görsel sanatlar dersi kazanımlarında uygulama olarak yer almaktadır. Etkili bir afiş çalışması için işlem basamakları bu tezde ele alınmıştır.

Bu araştırma; tasarım ilke ve elemanlarının, ilköğretim 7. Sınıf öğrencilerine sezdirme ve eleştirel bakış açısı ile afiş tasarımlarına etkisi incelenmiştir. Tasarım ilke ve elemanları hakkında eğitim almadan önce ve eğitim aldıktan sonra yaptıkları afişlere etkisini ölçmek üzere hazırlanmıştır.

Araştırma sürecimde beni her konuda aydınlatarak yol gösteren değerli hocam ve danışmanım Prof.Dr. Serap BUYURGAN'a , Bu süreçte bana yardımcı olan değerli hocalarım Doç.Dr. Meliha YILMAZ'a , Yrd. Doç. Mehmet Şeren'e ve Yrd.Doç.Dr. Meltem KATIRANCI'ya , her zaman bu beni yüreklendirerek destek olan canım babam Müfit ALPER'e, varlığı ile beni gururlandıran sevgili ablam Tane ALPER ÜNVER'e, her zaman bana güç veren sevgili eşim Tolga KILIÇ'a ve araştırma sürecinde beni destekleyen Nefise YÜKSEL ve Sebahat YÜKSEL'e çok teşekkür ederim.

AHU KILIÇ

ÖZET

İLKÖĞRETİM 7.SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE AFİŞ ÇALIŞMASI VE UYGULAMA AŞAMALARI (Ankara ili Örneği)

KILIÇ, Ahu
Yüksel Lisans, Resim-iş Öğretmenliği Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof.Dr. Serap BUYURGAN
Nisan-2013 85 sayfa

Bu araştırmada, Ankara ili, Çankaya ilçesi, Özel Pi Kolejinde 7. Sınıfta öğrenim gören 15 öğrenci ile görsel sanatlar dersinde, Milli Eğitim Bakanlığı ders kazanımlarından yola çıkarak, aynı 15 öğrenciye tasarım ilke ve elemanları hakkında eğitim almadan ve aldıktan sonra “sokak hayvanları” konulu iki afiş uygulaması yaptırılmıştır. Eğitimin öğrencilerin afişlerini anlamlı düzeyde etkiyip etkilemediğini saptamak amacıyla, çizgisel gelişim evreleri de dikkate alarak, uzman görüşüne başvurulmuş ve “Afiş Değerlendirme Ölçeği” geliştirilmiştir. Toplam 30 adet afiş çalışması üç alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Araştırmada tek gruplu deneysel desen modeli kullanılmıştır.

Araştırmacı tarafından, uzmanlarca değerlendirilen afişler SPSS 17 paket programı kullanılarak her bir kritere ilişkin puanların eğitim almamaları ve eğitim almaları değişkenine göre karşılaştırmasına ilişkin t-testi sonuçları elde edilmiştir. Ortaya çıkan ortalama puanlar karşılaştırılıp sonuca ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda; tasarım ilke ve elemanları hakkında eğitim almalarının 7.sınıf öğrencilerinin afiş çalışmaları üzerinde olumlu katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Afiş Tasarımı, Tasarım ilkeleri, Tasarım elemanları.

ABSTRACT

PRIMARY SCHOOL 7 TH GRADE VISUAL ART LESSON BANNER WORK AND APPLICATION STAGES (Ankara City Example)

KILIÇ, Ahi
Master Degree, Visual Art Teaching Department
Thesis Advisor: Prof.Dr. Serap BUYURGAN
May-2013 85 pages

In this research, two banner works were done on the theme of “Stray Animals” in the Visual Art lesson in the course of the acquisition of the Ministry of National Education, before and after they had education about the principles and elements of design, by the same 15 students of 7th grade Ankara city, Çankaya Region, Private Pı college. In order to determine whether the education effects the banners of the students or not, taking into account of linear development stages, options of the experts were taken and a “Banner Rating Scale” was developed. Totally 30 banner Works were evaluated by three field experts. In this research, one grouped experimental design model was used.

The t-test results were evaluated by the researcher by using the banners which were examined by the experts by the means of SPSS 17 packet programme and every criterion point was compared according to the alterability of they had education or not. Present average points were compared and the results were obtained.

As a result of the research, it is determined that the education about design principles and elements contribute a positive affect on 7th grade students’ banner works.

Key words: banner design, design principles, design elements.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
1.GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	7
1.3. Araştırmanın Önemi	8
1.4. Varsayımlar.....	9
1.5. Sınırlılıklar	10
1.6. Tanımlar.....	10
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE	11
2.1.Grafik Sanatların Dünyadaki Tarihsel Gelişimi	11
2.2.Grafik Sanatların Ülkemizdeki Tarihsel Gelişimi	13
2.3.Grafik Sanatlar	17
2.3.1.Afiş.....	17
2.3.1.1.Afişin Tarihsel Gelişimi.....	17
2.3.1.2.Tasarım İlkeleri.....	20
2.3.1.2.1. Ritim ve Hareket.....	20
2.3.1.2.2. Denge	21
2.3.1.2.3. Vurgu	21
2.3.1.2.4. Kontrast.....	22
2.3.1.2.5. Birlik (Bütünlük).....	22
2.3.1.2.6.Çeşitlilik.....	23
2.3.1.4.Tasarım Elemanları.....	24
2.3.1.4.1.Çizgi.....	24

2.3.1.4.2.Doku.....	25
2.3.1.4.3.Leke	26
2.3.1.4.4.Form-Şekil	26
2.3.1.4.5.Boşluk	26
2.3.1.4.6.Renk.....	27
2.3.1.4.7.Valör	29
2.3.1.5.Afiş Teknikleri.....	30
2.3.1.5.1. İllüstrasyon Tekniği ile Tasarım	30
2.3.1.5.2. Fotoğraf Tekniği ile Tasarım	31
2.3.1.5.3. Karışık Teknik ile Tasarım	31
2.3.1.5.4. Bilgisayar Tekniği ile Tasarım	30
3. YÖNTEM	32
3.1. Araştırmanın Modeli.....	32
3.2. Evren ve Örneklem	33
3.3.Verİ Toplanma Teknikleri	33
3.4.Verilerin Analizi	35
4.BULGULAR VE YORUM	37
5.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	45
5.1.Sonuç	45
5.2.Öneriler	48
KAYNAKÇA.....	49
EKLER.....	52
EK-1: Afiş Değerlendirme Ölçeği	52
EK-2: Grafik Sanatçıların Çalışmalarından Bazıları	53
EK-3: Sokak Hayvanları Konulu Öğrenci Çalışmaları.....	56

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Normallik Testi Sonuçları	35
Tablo 3.Öntest-Sontest Sonuçları-Bağımlı t testi	37
Tablo 4.Öntest-Sontest Sonuçları-Bağımlı t testi	38
Tablo 5.Öntest-Sontest Sonuçları-Bağımlı t testi	39
Tablo 6.Öntest-Sontest Sonuçları-Bağımlı t testi	39
Tablo 7.Öntest-Sontest Sonuçları-Bağımlı t testi	40
Tablo 8.Öntest-Sontest Sonuçları-Bağımlı t testi	41
Tablo 9.Öntest-Sontest Sonuçları-Bağımlı t testi	42
Tablo 10.Birinci Çalışma Tanımlayıcı İstatistikler.....	42
Tablo 11.İkinci Çalışma Tanımlayıcı İstatistikler	43
Tablo 12. Bağımlı t testi	43
Tablo 2. ‘Afiş’ Konusuna İlişkin Uzmanlar Tarafından Yapılan Puanlamalar Arasındaki İlişkileri Gösterir Dağılım	44

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Düzgün ve Keskin Eğri Çizgiler.....	25
Şekil 2.2: Renk küresi ve renk çemberi	29

1.GİRİŞ

Latince “grafyn”dan gelen sözcük İngilizcede “Graphic”, Türkçede grafik olarak kullanılmaktadır. Grafik sözcüğü sanat çalışmalarında geniş bir kullanım alanına sahip olduğundan “graf” eklenen tüm alanlar grafik sanatları tanımlar. Örneğin; Fotoğraf, serigraf, litograf gibi (MEB, 2006:3).

Grafik sanatı, sanatçının kendine özgün olarak tasarlayıp ürettiği eserin, bilgi iletmek, basılmak, kitle iletişim araçlarında kullanılmak amacıyla hazırlanan; çizgi, yazı, resim ve bunların düzenlemeleriyle ilgili tasarımları kapsar (Sözen ve Tanyeli, 1986:93). Grafik sanatı kişinin kendini görsel araçları kullanarak ifade etmesinde kullandığı önemli bir araçtır.

Mağara duvarlarına çizilen resimler, yapılan evler, heykeller v.b. eserlerinin tümü grafik sanatının bir parçasıdır. Grafik tasarımı insanlığın var olduğu günden beri gündemdedir ve onun yaşamının bir parçasıdır. Mısır medeniyeti, tasarımda dünyanın en büyük örneklerini ortaya koymuştur. Yunan ve Roma uygarlığında tasarım olgusu kendinden emin matematiksel hesaplara dayalı sağlam formlarla tasarlanmıştır. Çin, Hindistan, Osmanlı, Orta Asya Türk sanatında da doğanın mistik dünyaya göre ayıklanıp tasarlanması önemli bir anlatım tarzıdır (Ertosun, 2006:5). Her toplum kendine has özellikler taşıyan tasarımlarla dünyada önemli izler bırakmışlardır.

Tepecik’e göre grafik sanatlar; plastik sanatlar içinde yer almaktadır. Ancak işlevsellik bakımından diğer sanat dallarından farklılıklarıyla ortaya çıkar. Soyut olmasına rağmen ekonomik özelliği vardır ve çoğaltıma dayalı olduğundan topluma daha çok hitap eder (Tepecik, 2002: 17).

Grafik tasarımında eğitim sürekli değişim nedeniyle ömür boyu süren bir süreçtir. Bu nedenle grafik tasarım mesleğinde başarılı olabilmek için tasarım ilkelerini ve uygulamalarını bilmek, esnek ve işlek bir zekâyâ sahip olmak gerekmektedir (Becer, 2005: 32).

Grafik tasarım, görsel iletişim tasarımı olarak ta nitelendirilmektedir. İletilmek istenen mesajı, görsel iletişim yoluyla hedefe ulaştırmada, estetik niteliklerle beraber

resim ve yazının birbirini tamamlayan bütünlükte kullanılarak uygulanan tasarımıdır (Eczacıbaşı,1997: 702).

Alakuş'a göre grafik tasarımın amacı; Görsel bir iletişim sanatı olarak grafik tasarımın en önemli işlevi kendisine yüklenen mesajı hedef kitleye iletmek ve hızlı bir şekilde anlaşılır hale getirmektir (Alakuş, 2002: 55).

Bölükoğlu ise Grafik sanatların amacını; insanın salt estetik zevklerinin gelişmesine, giderilmesine araç olmak değil onun günlük yaşamında karşılaştığı hemen tüm sorunlarının, ihtiyaçlarının giderilmesinde çözüm önerici, uyarıcı, bilgilendirici rolü ile yardımcı olmak, katkıda bulunmaktır. Bu bağlamda, haberleşme, ulaşım, eğitim, sağlık, endüstri, ekonomi, ticaret, yönetim, uluslararası ilişkiler ve kültür gibi pek çok alana hizmet etmektedir (İz Bölükoğlu, 2004: 25). Şeklinde tanımlamaktadır.

Günlük yaşamımızda her an karşılaştığımız bir başka deyişle yaşamımızın bir parçası haline gelmiş olan; amblemler, afişler, broşürler, billboardlar, pullar, ambalajlar, sloganlar, reklam metinlerinin yazımı, işaret sistemleri, radyo ve televizyon reklamları, web sayfaları gibi birçok konu grafik sanatlar alanına girmektedir. Kitlelere ulaşmada oldukça güçlü ve etkili bir yol olana afiş öğrencilere anlatılmıştır. Bu çalışma grafik sanatlardan “afiş” uygulaması, tasarım ilke ve elemanları ele alınarak yaptırılmıştır. Etkili bir afiş tasarımı için tasarım ilke ve elemanlarının önemine dikkat çekmek amacıyla yapılmıştır.

Bu bölümde; problem durumu incelenmiş, araştırmanın amacına, alt problemlerine, varsayımlarına, sınırlılıklarına, konuyla ilgili tanımlara ve kısaltmalara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Sanat, sözcüklerle sınırlanamayacak kadar geniş boyutlu bir olaydır. Kesin tanımlamanın zorunluluğuna karşın çeşitli kişiler, aşağıdaki ifadeler içinde sanatı tanımlamaya çalışmışlardır. KANT'a göre sanat bir 'oyun' dur. O, sanatın kaynağı olarak 'iş' i görür. Öte yandan, HEGEL ise sanatı, 'Ruhun madde içindeki görünümü' olarak niteler. Kuşkusuz, sanatın tanımı konusunda daha başka görüşler de sıralamak olasıdır. Nasıl tanımlanırsa tanımlansın, sanatın yalnızca insana özgü, yapay bir olgu, olay olduğudur. Yani sanatın, yalnızca insan tarafından yapılabilen bir iş oluşudur.

Yaratıcılık denildiğinde, öyle pek yalın tanımlamalara sığmayan, karmaşık bir süreç karşısında olduğumuzu belirtmeliyiz. Yaratıcılık süreci, tüm duyuşsal ve düşünsel etkinliklerde, her türlü çalışma ve uğraşın içerisinde vardır. Yaratıcılık, yalnız sanatsal süreçlerde ya da sanat eğitimi ve öğretimine ilişkin etkinliklerde rol oynayan bir yeti olmayıp, insan yaşamının ve insan evriminin tüm yönlerinde yer alan temel bir yetenektir. İnsan tarafından tamamlanmış her işte, yaratıcılık, bir temel öge olarak bulunmaktadır.(San, 2004: 13, 14). Yaratıcılık, insan tarafından ortaya konulan her türlü düşünce ve üründe yer almaktadır.

Sanat eğitimi, yaratıcılık eğitiminin ön planda tutulduğu, ıraksak düşünmenin geliştirildiği, her öğrencinin kişisel gelişimi ve eğilimleri paralelinde yönlendirilmeye çalışıldığı en güvenilir ortamlardan biridir. Temel amaçları, çocuğu/genci, görmeye, aramaya, sormaya, deneme yapmaya, sonuçlandırmaya yönelik olan sanat eğitimi, eğitimin her kademesinde kesintiye uğramadan devam etmelidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012). Bu amaçla sanat eğitimi, okul öncesi eğitimden başlayarak öğrencilerin tüm öğrencilik hayatı boyunca devam eden uzun bir süreçtir.

Sanat eğitimi ile görsel algısı gelişmiş, kendini sanatsal yollarla ifade edebilen, içinde yaşadığı kültürü önce tanıyan, öğrenen, koruyan ve gelecek nesillere taşıma sorumluluğunu üstlenen, dünya kültür mirasına saygılı, yaratıcı ve yapıcı bireyler yetiştirilmesi hedeflenir. Sanat eğitiminin bu amaçlarını gerçekleştirebilmesi için eğitimin her kademesinde, kesintiye uğramadan, seviyeye uygun programlarla yerini alması önemlidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012).

Sanat eğitimi, bireylerin eğitim basamaklarında her daim yer almalıdır. Sanat eğitimi ülkemizdeki eğitim sürecinde ilköğretim, ortaöğretim ve lise kurumlarında Görsel sanatlar dersi ile yer almaktadır.

Genel eğitim kapsamında Görsel Sanatlar Eğitimi; sanatların yasa ve tekniklerini kullanarak bireye estetik kişilik kazandırmayı hedefleyen bir eğitim alanıdır. Sanat eğitimi sürecinde; algılama, bilgilenme, düşünme, tasarlama, yorumlama, ifade etme ve eleştirme davranışları estetik ilkeler doğrultusunda sanatların dili kullanılarak edinilir. Bu eğitim alanında birey; resim, müzik, tiyatro, dans, şiir, öykü, heykel, seramik, fotoğraf, yaratıcı drama, film, video gibi sınırsız sanat evreninden, kendine en uygun dili seçme şansına sahip olarak kendini ifade olanağını bulmaktadır (Aykut, 2006: 34).

Görsel Sanatlar Eğitimi, eğitim ile sanatın değişik konumlarda, değişik boyutta ve ağırlıkta bir araya geldiği bir alandır. Çevreyle ilk tanışma, görme, algılama, adlandırma ve düzenleme ile başlayan sanat eğitimi daha sonra ürün verme tat alma olarak gelişir (Kırıçoğlu, 1991). Örgün eğitim içerisinde verilen sanatsal ürünlerde bilgi ve deneyimin izleriyle bütünleşerek bir disiplin, alan olur. Burada artık sanat, ürünü, tarihi, eleştirisi ile öğrenilen ve öğretilen bir ders halindedir (Kırıçoğlu, 1991'den Akt: Aykut, 2006:35).

Görsel sanatlar derslerin de , plastik sanatın tüm dallarından örnekler ortaya koyulmaktadır. Üç boyutlu çalışmalar ve sanatsal düzenlemeler farklı malzemelerle öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine göre şekillenmektedir.

Gökaydın'a göre "öğrencilerin estetik duyarlılığını geliştiren, kendi güçlerini ve önemli olabilecek görsel gerçekleri tanımlarında önderlik eden, sosyal alışkanlıkları artıran ve yaratıcı bireylerin oluşmasını sağlayan bir eğitim sistemidir" (Gökaydın, 2002: 21) şeklinde tanımlanmaktadır.

Sanat eğitimi, güzel sanatlar ve sorunlarına ilişkin olarak verilecek kuramsal bilgilerin programlanması ile çeşitli güzel sanatlar dallarında yaptırılacak uygulamalı çalışmaların düzenlenmesidir (Erbay, 2000: 4).

Grafik, batı ülkelerinde, yeni üretim biçimlerinin doğması ve birey-toplum ilişkilerinin gitgide karmaşıklaşması sonucu ortaya çıkmış bir anlatım yolu, etkileyici bir dil. Yapımcısından, çağdaş yaşamın gerilimine, çok renkliliğine uygun bir duyarlılık, bir yaratma gücü bekliyor. Her türlü tüketim ürününün, her türlü toplumsal olayın geniş yığınlar tanıtılması, duyurulması amacına yönelik, plastik sanatların ortak araç ve ilkelerinden yararlanan bir üstyapı ürünü, ama toplumun bütün katlarında plastik sanatlardan daha dolaysız bir yayılma, etkileme gücünde (Maden, Mayıs 1999: 74).

Grafik sanatlar, grafiksel düşüncenin anlatımıdır. Bir kuruluşun, bir ürünün, olayın, yaşantının duyuru ve tanıtım amaçlı olarak iletişim kanalları yaratacak biçimde yeni bir varoluş biçimine dönüştürülmesidir. Bu süreçte konu ve mesaja ilişkin yoğunlaşma formüle edilmekte, kitle ile bir iletişim kurulmaktadır. Bir keşif ve buluş süreci sonucunda, etkileyici şiirsel bir bütünlük ortaya çıkarken aynı zamanda detaylı

bir hesap kitap süreci de yaşanmaktadır. Yaşanılan bu süreç adlandırılacak olursa buna grafik tasarım süreci demek uygun olur (Yurdakul, 1993 :25).

Afiş, bir ürün ya da hizmetin tanıtımında kullanılan önemli reklâm araçlarından biridir. Kısa ömürlü bir reklâm aracı olmasına karşın en etkili biçimde kitlelere ulaşma yoludur. Afişte yer alan reklâm mesajı (kısa ve özlü), kullanılan tipografik unsurlar, resim ve firma işaretleri (logo, amblem, marka) ile birleştiğinde, hedef kitle üzerinde son derece etkili olur.

Grafik tasarım ürünlerinden biri olan afiş; “bir haberi, bir olayı, sosyal, siyasal, ekonomik, sanatsal ve kültürel açıdan, topluma duyurmak amacıyla, değişik yüzeyler üzerine yapılan ve belirli boyutlarda köy, kasaba ve şehirlerin çeşitli yerlerine asılan duyurular” (Bektaş, 1992: 7) şeklinde tanımlanmaktadır.

Afişler genel olarak sınıflandırıldığında; kültürel, sosyal ve reklam afişleri olarak gruplanmaktadır. Kültürel afişler; seminer, festival, sempozyum, balo, konser, sinema, tiyatro, sergi ve spor gibi kültürel etkinliklerin tanıtımı ve duyurusunu yaparlar. Reklam afişleri; bir ürün ya da hizmeti tanıtan afişlerdir. Moda, endüstri, kurumsal reklamcılık, basın-yayın, gıda ve turizm sektörlerinde kullanılırlar. Sosyal afişler ise; sağlık, sivil savunma, trafik, ulaşım, çevre gibi toplumsal ve sosyal konularda eğitici ve uyarıcı nitelikteki afişlerin yanı sıra, politik bir düşüncüyü ya da siyasi bir partiyi tanıtan afişler, ulusal ve evrensel çağrılarını işleyen afişlerde sosyal afişler grubunda yer alır (Tepecik, 2002: 202). Afiş geniş kullanım alanlarıyla günümüzde önemli bir yer tutmaktadır.

Afişler kategorilere ayrıldığında eğitsel afişler başlığında tek bir tür olarak ele alınamadığı görülmekle birlikte afişlerin içerikleri, hedef kitleleri ve sahip oldukları özelliklere göre sosyal afiş sınıflaması içinde bir alt sınıflama olarak “eğitsel afiş” veya “eğitim amaçlı afiş” olarak nitelendirilebilir. Bu tür afişlerin amacı çoğunlukla, bir öğrenmenin gerçekleşmesine katkıda bulunmak ve bu yönde uyaran ya da araç olmaya aday olmaktır. Eğitim kurumlarında sergilenen afişlerin, öğrencilerin öğrenmelerini sağlayıcı bir uyaran görevi görmesi amacını taşıdığı açıktır. Özellikle Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim kurumlarında asılan ya da sergilenen afişlerin Bakanlık onayı istemli olarak seçildiği bilinen bir gerçektir. Burada amaç, öğrencinin öğrenmesini desteklemektir (Anıl, 2003: 21).

Özetle denilebilir ki; afişin işlevi hedef kitlenin görsel dünyasında bildirişimi tamamlamak ve bilincinde yer etmektir. Bir grafik tasarım ürünü olan afiş, mesaj birey, bireyler arası mesaj bildirimi sağlamaktadır. Afişte tasarlanan mesajı bir kitleye ulaştırabilmek için sadece görüntü değil, görüntünün ötesi de kurgulanabilmelidir. Afişte verilen mesaj yalnızca toplumsallığı değil, bireyselliği de başkası tarafından algılanmasında doğrudan etkili olan, eğitim, sosyal konum, psikolojik eğilimler, toplumsallıktan çok bireyselliğe yönelik tutumlardır (Anıl, 2003: 21).

Sanat kendini ve duygularını ifade etmek ise, bir mesajı da gruplara iletmekte de kullanılabilir. Bu amaçla ele alındığında grafik sanatlardan afiş çalışması, en kolay ve etkili yoldan mesajı kitlelere aktarma aracıdır.

Becer'e göre; afiş tasarımında değerlendirme kriterleri bu şekilde sıralanmalıdır. Mesaj: Tasarımcı; afiş aracılığıyla vereceği mesajı açıklığa kavuşturmalı, verilmek istenen bilgiyi mümkün olduğunca dolaysız bir biçimde aktaracak görsel bir sistem oluşturmalıdır. Mesaj-İmge bütünlüğü: Tasarıma temel oluşturan düşüncenin fotoğraf yoluyla mı, illüstrasyonla mı, yoksa salt tipografi ile mi daha etkili bir biçimde vurgulanacağı araştırılmalı; mizahi, trajik ya da soyut imgelerden hangisinin anlatımı daha da güçlendirdiği belirlenmelidir. Sözel hiyerarşi: Tasarımcı, afişte yer alan başlık, alt-başlık, slogan gibi sözel bilgiler arasında –izleyiciyi mesajdaki önem sırasına göre yönlendirecek- hiyerarşik bir yapı kurmalıdır. Farkedilirlik: Bazı afişler yukarıda sıraladığımız kriterlere uygun gibi görünseler de, etkisiz ve yavan olabilmektedirler. Böyle bir sonucu engelleyecek tek şey, tasarımcının hayal gücüdür. Yaratıcı düşünce ve buluşun hiçbir kuralı yoktur. Buluş ve yaratıcılık içeren herşey, afiş tasarımına da yansıtılabilir. Çünkü bir afiş için en önemli kriter; farkedilebilmektir(Becer, 2011: 102).

Çocukların çizgisel gelişim evreleri incelendiğinde, 7.sınıf öğrencilerinin çizgisel gelişim evreleri Yavuzer'e göre; Görünürde Doğalcılık Dönemi (mantık Dönemi/12-14 yaş), Ergenliğin başlangıcına rastlayan bu dönemde çocukların giderek doğal çevrelerinden haberdar oldukları dikkat çeker. Çocuk ya da ergen bu dönemde yakın çevresinde gördüğü objelerin orantılarını, derinliklerini çizgilerine yansıtmaya çalışır. Yine bu dönemdeki çocuğun renk farklılıklarından haberdar olduğu ve rengi en iyi biçimde kullandığı görülür (Yavuzer, 1992: 67).

Yaratıcılıkta zihinsel gelişim basamaklarından, soyut işlemler (11-15) basamağında öğrenciler, soyutlamaları kullanmayı düşünmeye başlarlar. Her konuda kuramlar formüle ederler, gerçek olanlardan başka olasılıklarla ilgilenirler. Onlar yetişkinin düşünme düzeyine ulaşmaktadırlar (Artut, 2002: 147). İlköğretim 7. Sınıf öğrencileri soyut işlemler basamağında yer almaktadırlar.

Sevgi ve duyarlılığın giderek azaldığı günümüzde, öğrencilerin dikkatini toplumsal duyarlılık ile aşabileceğimiz konulara çekmek öğretmenin görevi olmalıdır. Bu amaçtan yola çıkarak, sokaklarda ya da barınaklarda yaşanan hayvanlara daha duyarlı olmak ve onlar için bir şeyler yapmak amacıyla ders içinde faaliyet planlanmalıdır. Afiş çalışması planlanırken süreç içinde de sokak hayvanlarına karşı değişecek tutumlarda hedeflenmektedir. Bu amaç doğrultusunda konu olarak sokak hayvanları belirlenmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı Görsel sanatlar dersi 7.sınıf kazanımlarında hedeflenen; Nesne ve figürleri yalın bir anlayışla geometrik biçimler dönüştürür. Çalışmalarında ve izlediği sanat eserlerinde görsel biçimlendirme öğelerini ayırt eder. Sanatsal düzenleme ilkelerine doğadan ve çevresinden örnekler gösterir. Pozitif ve negatif biçimlerin ilişkisini kurar. Duygu, düşünce ve izlemlerini çeşitli görsel sanat teknikleriyle ifade eder. Yaptığı çalışmaları sergilemekten ve çevresindekilerle paylaşmaktan haz alır(Peşkersoy ve Yıldırım, 2010: 138). Bu amaçları kapsayan bir afiş çalışması sürecini planlamak ve uygulamak gerekmektedir.

Bu çalışma ile, İlköğretim 7.sınıf öğrencilerinin afiş tasarım sürecinde, tasarım eleman ve ilkelerini kapsayan bir eğitim programı hazırlanarak afiş çalışmasının verimliliğinin ölçülmesi araştırılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada; ilköğretim 7.sınıf öğrencilerinin sokak hayvanları konulu afiş tasarımı yapım sürecinde, tasarım ilke ve elemanları hakkında eğitim almadan ve eğitim aldıktan sonra, hazırlanan afiş değerlendirme ölçeğine göre değerlendirilerek, bu eğitimin yapılan afiş tasarımlarını anlamlı düzeyde etkileyip etkilemediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Alt Amaçları

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki amaçlara yanıt aranmıştır.

1. 7.sınıf öğrencilerinin tasarladığı afiş çalışmaları uzmanlar tarafından değerlendirildiğinde,
 - a) Sloganın dikkat çekiciliği,
 - b) Resim ya da fotoğrafın afişin ana mesajına uygunluğu,
 - c) Yazı karakterinin amaca uygunluğu(büyüklik, font, kalınlık),
 - d) Yazı karakterinin anlaşılabilirliği,
 - e) Rengin kullanımı(fon-biçim-yazı renklerinin birbirine uyumu ve etkisi),
 - f) Afişte resim-yazı ilişkisi(tasarım elemanlarının tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanımı) açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde çağdaş sanat eğitiminin ana amacı öğrenciyi, kapasitesi doğrultusunda entelektüel, duygusal ve sosyal gelişme açısından destekleyerek onun kişisel istemlerine yanıt verebilme çabasını hedefler. Ayrıca sanat sadece estetik amaçlarıyla değil, eğitici ve öğretici amaçları da bu anlamda düşünülmesi gereken önemli bir konudur. Bu genel amaçlarının yanı sıra çağdaş sanat eğitiminin belirli özel amaçları vardır ki bunlar:

- Sanatsal aktivitelerin ve yaratıcılığın doğasını tanımaları ve benimsemeleri,
- Duygusal, duyuşsal, bilgisel entelektüel etkinliklere bağlı artistik becerileri kazanmaları,

- Sanatsal etkinliklerle ilgili ortaya çıkan düşünce ve hareket özgürlüğü ile ilgili bazı olasılıkları öğrenmeleri,
- Görme, ayımsama (görsel duyarlılığın gelişimi) ve görsel olan her şeyin netleştirilmesine olanak sağlayan aktif bir algılama işlevi olduğu şeklinde beceri kazanmaları. Sanat yapıtlarını değerlendirebilecek, onları ayımsayabilecek nitelikli, sanat tarihi ve estetiksel bilgiye sahip olmalarını sağlamak,
- Günümüzün en önemli sorunlarından biri olan “çevre” kavramının ne anlama geldiğini anlamalarını, yetişkin bir birey olarak onun geliştirilmesi için duyarlı olmalarını, sorumluluk alabilmelerini sağlamak,
- Araştıran, inceleyen, sorgulayan, hoşgörülü, geniş , özgür düşünceli bireylerin yetişmesine olanak sağlamak,
- Toplumsal ve kültürel yaşamda kendine güvenen, katılımcı, sorumluluk sahibi, üretken kişiliklerin oluşumuna katkı sağlar (Artut, 2002 : 106)

Öğrencilerin resimsel gelişimlerini birçok faktör etkilemektedir. Bedensel ve zihinsel gelişiminde içsel faktörlerin yanı sıra dışsal faktörler de etkilidir. Çocukların bedensel ve zihinsel gelişimine paralel olarak çizgisel gelişimlerinde de belirgin bir değişim olur. Bu gelişimde varsa öğretmenlerin, öğrencilerin resimsel gelişimlerini en üst düzeye çıkarabilmeleri için ne yapmaları gerektiğini bilmeleri sağlanabilir. Sanat eğitiminin amaçlarında da yer alan toplumsal duyarlılığı arttırmaya yönelik çalışmalar ve sanatsal kazanımlar bu araştırmada birarada yürütülerek değerlendirilmektedir. Bu araştırma sonucunda yeni fark edilen sorunlar olabilir, bunun da sorunun ortaya konulması yönündeki çalışmalara yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Tüm bunlar göz önünde bulundurularak, bu çalışmada tasarım ilke ve elemanları hakkında eğitim almadan önce ve eğitim aldıktan sonra 7.sınıf öğrencilerinin yaptıkları sokak hayvanları konulu afişler incelenerek, bu eğitimin çocukların yaptıkları afişlere ne şekilde yansıdığı oraya konulmuştur.

1.4. Varsayımlar

- Afiş için seçilen konu, 7.sınıf öğrencilerinin çizgisel ve yaratıcılıkta zihinsel gelişim seviyelerine uygundur.
- Kaynak, kişi ve kurumlardan alınan bilgiler doğrudur.
- Afişleri değerlendiren uzmanlar objektiftir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu Araştırma;

- 2011-2012 eğitim-öğretim yılında, Ankara ilinde, Çankaya ilçesinde bulunan Özel Pi koleji, 7. Sınıfta eğitim gören 15 öğrencinin yapacağı iki çalışma ile toplam 30 afiş değerlendirilecektir,
- Afiş çalışmasının konusu Sokak hayvanları ile sınırlıdır,
- Afiş çalışmasının süresi 6 hafta ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Afiş: Afiş tanım olarak, bir haberi veya olayı, siyasal, sosyal, ekonomik, sanatsal ve kültürel açıdan, topluma duyurmak amacıyla, değişik yüzeyler üzerine yapılan ve belirli boyutlarda köy, kasaba ve şehirlerin çeşitli yerlerine asılan duyurulardır (Bektaş, 1992:7).

Tasarım: Bir tasarlama eylemi sonucunda beliren ve asıl yapının gerçekleştirilmesi sırasında yönlendirici olan proje. Çizi, maket vb. ürünlerin tümü.

Grafik Tasarım: Grafik Tasarım, önceden işlenebilir duruma getirilmiş metinler, fotoğraflar ve başlıkların daha önce taslak şekli belirlenen ürünü oluşturmak için uygun masaüstü yayıncılık programları kullanılarak veya el çalışmasıyla grafik tasarımcı tarafından estetik beğeni kazandırılıp meydana getirilmiş baskı öncesi asıl ürünüdür (Tepecik, 2002: 98).

Grafik sanatlar, grafiksel düşüncenin anlatımıdır. Bir kuruluşun, bir ürünün, olayın, yaşantının duyuru ve tanıtım amaçlı olarak iletişim kanalları yaratacak biçimde yeni bir varoluş biçimine dönüştürülmesidir (İz Bölükoğlu, 2004:142).

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Grafik Sanatların Dünyadaki Tarihsel Gelişimi

Grafik sanatında, eski Mısırda papirüs üzerine yapılan resimler illüstrasyonunun ilk örnekleri olarak kabul edilebilir. Avrupa’da Rönesans hareketi hümanist bir felsefe anlayışının gelişmesini sağlamıştır. Rönesans hareketi daha sonraki dönemlerde yapılan çalışmalara öncülük etmiştir. Buhar gücünün bulunuşu, yeni kıtalara yolculukların yapılması, elektrik, motor gücü gibi insanın yeni ufuklara taşınmasını sağlayan buluşlar tasarım olgusunu kökten etkilemiştir. Bu dönemde grafik tasarım ve baskı teknolojisinde çığır açan buluşlardan biri gerçekleştirildi (Ertosun, 2006: 13).

- Mainz’ li Johann Gensfleisch zum Gutenberg 1450 de bir kitabın tipografi tekniği ile basılabilmesine olanak sağlayan sistemi buldu.
- 15. yyda Gutenberg in bilinen baskı tekniklerinden farklı bir yöntemle kitap basması grafik sanatlarına yeni ufuklar açtı.
- 19. yy da endüstri devrimiyle birlikte plastik sanatlarda hiç bilinmeyen yeni alanlar ortaya çıktı.

Tasarım fikrinin öncüsü olan William Morris in de aralarında olduğu bir grup sanatçı toplumdaki yozlaşmanın önüne geçmek için gerekli atölye ve okullarının açılmasına öncülük etti.

Kuzey Amerika ve Avrupa da 19. yüzyılın sonları ve 20. yy başlarında gelişen tüketim topluluğunda endüstriyel devrimin gerekliliği olarak iletişimin cevabı pratik dizayn tekniklerinin geliştirilmesi oldu.

Amerikan Grafik Sanatının yolu Avrupa yöntemi olan kitap basımı ve kesim şeklidir. Bu yöntem Avrupa’nın kültürel mirası olarak Amerika kıtasına Avrupa’ dan ihraç olmuştur. Bu literatür erken Rönesans la geliştirilerek 20.yy a taşınmıştır. A.B.D Modern tasarımla , Avrupa’nın II. dünya savaşı ve öncesindeki politik ortamından kaçan göçmen sanatçılar kanalıyla tanışmıştır. 20. yy’ın ortalarına doğru Paris’in dünya

kültür merkezi olma özelliğinin Newyork'a kaymasıyla bu kent grafik tasarımda da öncü bir nitelik kazanmaya başlamıştır (Ertosun, 2006:15).

İlk kez 1940'larda başlayan, özgün bir Amerikan tasarımı geliştirme çalışmaları 1950'lerde olgunlaşarak uluslararası bir nitelik kazanmayı başarmıştır. Modernizmi Amerikan Grafik tasarımına uyarlayan Grafik tasarımcıların önde gelenlerinden biri Paul Rand'dır. Kübistlerin Klee ve Kandinsky'nin yapıtlarını inceleyen Rand, bu yeni biçimlerin hem simgesel hem de ifade bakımından iletişim için görsel bir araç olacağını farkederek, bunları çalışmalarına uyarlamış espri unsuru kullanarak izleyicinin ilgisini çekmeyi denemiştir.

New York okulunun niteliklerini Los Angeles'a taşıyan ve özgür tasarımlar gerçekleştiren bir başka ünlü ABDli' tasarımcı da Saul Bass'tır. Tasarımlarını yalın bir anlatımla gerçekleştiren Bass, daha çok ortada odaklanmış tek ve etkin bir görüntüye yer vermeye özen göstermiş, görüntüde de piktografik bir üslubu yeğlemiştir. Film tanıtımlarında ortak bir görsel kimlik yaratma çalışmasına da grafik tasarımda uygulayan ilk sanatçı Bass olmuştur (Ertosun, 2006: 16).

1950'lerden 1960'lara kadar, görsel oyunlara kadar yapılan düzenlemeler New York'lu grafik tasarımcıların figüratif tipografiye ilgi duymalarına neden olmuştur. Bu eğilim, bazen harfleri nesnel biçimlere dönüştürürken bazen de nesneleri harfsel biçimlere çevirmiştir. Figüratif tipografi kullanımı konusunda bir başka yaklaşımda sözcüğün anlamını, görsel katkılarla bizzat sözcüğün üstünde ifade edilmesidir. Bu tür düzenlemelerde tipografi, kazınarak, yırtılarak, çarpıtılarak, hatta titretilerek kavram ifade etmek ya da şaşırtıcı bir etki uyandırmak için kullanılmıştır. Bu eğilimin en üstün örneklerini veren ve zamanın tipografik dehası ünvanını alan tasarımcı Herb Lubalindir (Becer,2011: 54)

Lubalin, tipografiyi kuralına göre kullanmaktan vazgeçerek, alfabetik karakterleri görsel biçim ve mesaj iletme unsuru olarak iki açıdan ele almıştır. En yenilikçi çalışmalarında görsel biçim ve kavram bütünleşerek birbirinin içinde erimiştir. Lubalin, dergi tasarımına getirdiği yenilikçi anlayışla da 20. yy grafik tasarımına büyük katkılarda bulunmuştur.

İngiltere' deki Arts and Crafts hareketlerini Almanya' da Bauhaus takip etmiştir. 20. yy da ofset baskının bulunması, serigrafının geliştirilmesi Grafik Sanatlara yeni boyutlar kazandırmıştır.

2.2.Grafik Sanatların Ülkemizdeki Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de İbrahim Müteferrika ilk defa 14 Aralık 1727'de Müteferrika Matbaasını kurulmuştur. Burada basılan kitaplar dünya kitap tarihine ve Osmanlı kültürü tarihine dair önemli bilgiler vermektedir. Bu matbaada 1729-1742 tarihleri arasında 16 kitap basılmıştır. 1729'da "Vankulu Lugati" Arapça harflerle ilk basılan kitaptır. Katip Çelebi'nin 1732'de basılan "Cihannuma"sı içinde harita ve çizimler vardır. J. B Holderman'ın "Grammaire Turque" kitabı 1730'da Osmanlı'da Latin alfabesini kullanan ilk baskı olmuştur. 1732 yılında basılan "Tarih-i Hind-i garbi" (Amerika'nın keşfi), Amerika hakkında Müslüman bir yazar tarafından yazılan ilk kitaptır, 13 tahta baskı içerir.

Türkiye'de modern grafik sanatının öncüsü İhap Hulusi Gorey olarak bilinmektedir. 1898'de Mısır'ın Kahire şehrinde doğan İhap Hulusi, ilk ve orta tahsilini Kahire'nin İngiliz okullarında yaptı. 1920 yılında resim eğitimi görmek üzere Almanya'ya gitti. Önce Münih'de Heimann Schule atölyesinde üç yıl çalıştı, daha sonra Kuntsgewerbe Schule'ye devam ederek tahsilini tamamlayıp yurda döndü. Arapça, Almanca, İngilizce ve Fransızca bilmesi nedeniyle Dışişleri Bakanlığı'nda çalışması istendi, ancak o memuriyeti reddetti. Akbaba'da Münif Fehim ve Ramiz'le birlikte çalıştı. Daha sonraları afiş çalışmalarına ağırlık veren İhap Hulusi, afişi yaparken "Buluş"un önemine değinerek "Seyredenlerin ilgisini çekmeli ve düşündürmeli" diye yorumladı.

1929'da İstanbul'da ilk atölyesini kurduktan sonra Kulüp Rakısı etiketi ve Atatürk'ün siparişi üzerine Türk alfabesinin kapağını tasarlayan İhap Hulusi, Ziraat Bankası, İş Bankası, Yapı ve Kredi, Garanti, Sümerbank, Emlak Kredi, Türk Ticaret Bankası, Maliye Bakanlığı (tahviller), Türk Hava Kurumu, Kızılay, Yeşilay, Tarih, Ziraat Donatım Kurumu ve birçok özel kuruluşa çeşitli çalışmalarıyla hizmet verdi.

Tayyare Piyangosu (bugünkü adıyla Milli Piyango) idaresi için 45, Tekel İdaresi için 35 yıl çalışan İhap Hulusi, bu süreçte yurtdışında da adını duyurdu. Bayer'in afiş ve

etiketleri, Mısır'ın Tekel İdaresi, Devlet Demir Yolları ve şehir hatlarına ait ve ilanları, ünlü İngiliz viskisi John Haigh'in, İtalyanların Cinzano ve Fernet Branca'sının afiş ve etiketleri İhap Hulusi tarafından yapıldı.

Suluboya çalışmalarının yanı sıra, son yıllarında hat sanatını modernize ederek başarılı örnekler veren İhap Hulusi Görey, 27 Mart 1986'da İstanbul'da hayata gözlerini yumdu (Merter, 2008:7).

Münif Fehim, Mithat Özar ve Kenan Temizan'da Türkiye'nin önemli grafik sanatçılarındandır. Mithat Özar, 1924-27 yılları arasında Beyoğlu'ndaki atölyesinde sinema kapılarına çok büyük boy sinema afişleri yapmıştır. Grafik tasarımların resim ile iç içe olduğu dönemde Paris'e gidip resim eğitimi alarak yurda dönmüştür. Grafik tasarım tarihi açısından önemi, 1932 yılında Güzel Sanatlar Akademisi Afiş Atölyesinin başına getirilmiş olmasıdır. 1937'de Güzel Sanatlar Akademisinin düzenlemiş olduğu sergide Mithat Özar'ın, Güzel Sanatlar Akademisi sergi afişi ve Florya afişi, akademik ortamda yaratılan ilk sanatsal ve profesyonel afiştir.

Uzun yıllar Tekel Genel Müdürlüğünde ressam ve dekoratör olarak çalışan Atıf Tuna grafik sanatı tarihi içinde anılması gereken isimlerden biridir. 1938 yılında Samsun sigarasının amblem ve tüm ambalaj tasarımlarını yapan sanatçı yalnızca bu çalışmalarıyla değil posta pulu ve amblem konularında kazandığı birincilik ödülü ve aldığı mansiyonlarla da tanınmaktadır. Atıf Tuna, Tekel idaresi için hazırladığı Rize Çayı afişinde, siyah beyaz tekniğiyle yazıyı 1960'lı yıllara göre çok daha iyi çözümlemiştir. Tekel için yaptığı likör afişi de başarılı afişlerdendir. Ayrıca Akbank için yaptığı afişte ışıkölge kullanılarak siyah beyaz çalışmada etkili bir sonuca ulaşılmıştır (www.kultur.gov.tr).

Öncü nitelikteki grafik tasarımcılarımızdan biri de Kenan Temizan'dır. 1920'li yıllarda Berlin Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitiren, aynı yıllarda Süsleme Sanatları Okulu'nda çalışan Kenan Temizan Almanya'da büyük film şirketlerinde (Ufa ve Tobis) afişler yaptı. 1943 yılında Türkiye'ye dönerek, Akademi'de dekorasyon ve tekstil alanında çalışmaya başladı. Kenan Temizan, afişlerini foto-grafik tekniklerle ve figüratif yaklaşımlarla üretti. Hızla gelişen basım teknolojisi tasarımcıya yeni olanaklar sundu. Kenan Temizan, güçlü deseni, renkçi yaklaşımı, seçkin kompozisyon anlayışı, ritmik, akıcı tipografi kullanımıyla çalışmalarında çağdaş dili yansıtmayı başardı. Kenan

Temizan 1951 yılında NATO'nun açtığı uluslar arası afiş yarışmasında üçüncülük ödülü aldı. Yine 1200 kişinin katıldığı Avrupa Birliği Afiş Yarışması'nda da birincilik ödülü kazandı. Temizan, Almanya'daki uygulamalarının kazandırdığı ustalikle ülkemizde yaşanan tipografi sıkıntılarını aştı.

1950'li yıllarda Selçuk Önal, Mesut Manioğlu, Fikret Akgün çalışmalarıyla grafik sanatında, İstanbul ortamında etkili olmuşlardır. Mesut Manioğlu, 1946 yılında Birleşmiş Milletler, 1952 yılında Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı, 1954 yılında Yapı Kredi Bankası ödülleri almıştır. 1981 yılında Grafikerler Meslek Kuruluşunun 1. Grafik Ürünler Sergisi'nde afiş alanında birincilik, broşür alanında ikincilik ödülleri almıştır. 1968-1970 yılları arasında Varşova'da Afiş, Brno'da Grafik Sanatlar, Listovel'de (İrlanda) III. Uluslar Arası Poster Bienali'ne katılmıştır. Yapıtları Willanow, Afiş Müzesi'ne kabul edilen sanatçının İngiltere'de "Modern Pullicity" adlı yayında çalışmaları yer almıştır (www.gorselsanatlar.org).

Tasarımlarında buluş yaparak anlatımı güçlendiren Mesut Manioğlu, ikinci kuşak tasarımcılar arasında yer almaktadır. Tipografiyi yalın bir etkiyle ve figürün simgelediği hedef kitleyle bütünleştirmekte, anlamı ve mesajı yalınlaştırarak iletmektedir. Afişlerinde resimleme tekniklerini çalışmaktadır. Tasarımcı, yalınlığı kimi zaman afişlerinde amblem gücüne ve sadeliğine indirgemektedir. Mesut Manioğlu'nun çalışmalarında Fransız afiş sanatının etkileri görülmektedir.

Turgay Betil de çocuklara yönelik çalışmaları, tiyatro afişleri, kitap ve dergi illüstrasyonları ve grafiğin pek çok alanında ürünler veren bir tasarımcıdır. Tasarımlarında mizah ögesini ön plâna çıkaran sanatçı San Grafik, Manajans, Yeni Ajans, Repro gibi ajanslarda art direktör olarak çalışmıştır. Tasarımcının çalışmaları çeşitli kurumların koleksiyonlarında ve yurt dışındaki müzelerde yer almaktadır.

1970'lerden sonra çoğalan reklam ajansları konuyu ekip çalışmalarıyla kişisellikten profesyonelliğe taşımışlardır. Ambalaj çalışmaları ve özel şirketlerin tanıtım çalışmaları grafik tasarım alanlarına girmiştir. Dünyada da farklı gelişmeler olmakta, sivil toplum örgütleri toplumsal yaşamda yerlerini almaktadır. Bu nedenle anılan sanatçılar, kutlanan önemli günler, anlam yüklenen yıllar, grafik tasarım alanlarının ufkunu açmaktadır. 1970'lerdeki önemli gelişmelerden birisi de televizyon alanıdır. Bu alanda özel uzmanlık almamış olmalarına karşılık kimi tasarımcı ve

kuruluşlar bu alandaki gereksinimler üzerine çalışmalarını yeni bir alan olan televizyon grafiğine yönlendirmişlerdir. Bu konuda Mengü Ertel programlarda danışmanlık yaparak, kurum kimliğine ilişkin tasarımlarıyla Abdullah Taşçı'da TRT'ye logo çalışmaları yaparak özel ilgi duyduklarını göstermişlerdir. Ayrıca Bülent Erkmen televizyon grafiğinde başarılı işler yapmıştır (www.kultur.gov.tr).

Gelişen teknoloji grafik tasarım sanatının da evrimleşmesine neden olmuştur. Artık grafik tasarım sanatının içine bilgisayarlar da dahil olmuş ve ortaya daha yaratıcı ve gerçekçi tasarım ürünleri çıkmaya başlamıştır.

Son yıllarda grafik tasarım yerine görsel iletişim tasarımı kavramı kullanılmaya başlamıştır. Grafik tasarım'ı dar kapsamlı olarak nitelendiren ve grafik tasarımın daha ziyade formlara, fiziksel yönlerle önem verdiğini, asıl önemli olan “etkili iletişim” kısmına yeterli önemi vermediğini vurgulayan grafik tasarımcı ve akademisyen Jorge Frascara' ya göre, görsel iletişim tasarımı açılımı grafiğin en önemli üç ögesini içermektedir. Bunlar; metot olarak: tasarım, amaç olarak: iletişim, araç olarak: görsellik' tir (Akt: Yavuz, 2006:46-47). Afiş tasarımında görsellik ön planda olmakla beraber ana mesajı etkili bir biçimde aktarmalıdır.

Günümüz tasarım sanatçılarından Osman Akan Bilkent Üniversitesi Grafik Tasarım Bölümü mezunudur. Sanatçı henüz okul yıllarında Fransa'da üniversiteler arasında düzenlenen paket tasarım yarışmasında kendi kendini imha eden tuzdan yapılmış ambalaj tasarımı ile yarı finale kalmıştır. CalArst'da “Kritisizm (eleştiri) ve yeni medya” alanlarında yüksek lisans yapmıştır. 2005'de fiber optik (ışıklı tel) kablolarla çalışmaya yönelmiş ve bu konudaki ilk tasarımı, 2006 yılında Franconia Heykel Parkı'nda sergilenmiştir. 2007'de NYSCA Bireysel Sanatçı Ödeneği'ni “Üçüncü Köprü” isimli işini gerçekleştirmek üzere almıştır. New York parklarına yerleştirilen sanat işlerinin 40. yılı kutlamaları kapsamında seçilen 40 sanatçıdan biri olan Akan'ın eseri olan fiber optik kablolardan yaptığı çim görünümlü eser ise Brooklyn Bridge Park'ta sergilenmiştir. Sanatçı 2009 yılında Denver şehri için sürekli olacak bir heykel heyeti oluşturmak üzere görevlendirilmiştir (www.osmanakan.com).

2.3.Grafik Sanatlar

2.3.1.Afiş

Fransızca "affiche" sözcüğünün türetilerek dilimize girmiş olan afiş sözcüğünün İngilizce karşılığı "poster" Almanca karşılığı ise "plâket" tır (Sezer ve Tanyeli, 1986:13). Afiş tüm dillerde farklı sözcüklerle ifade edilmektedir.

Afişler, herkesin görebileceği bir yere asılan, ilan ya da reklam işlevi gören basılı kâğıttır. Yine aynı kaynak da afiş terimi geniş anlamda bir yenilik ya da bir sanat ürünü olarak üretilen ve bir yere asılması amaçlanan her türlü baskı içinde kullanılır demektir (Ana Britanica Ansiklopedik sözlük 1.Cilt, 1986:122).

Jacques Seguela "Afiş ya her şeyin kaynağıdır, ya da hiçbir şeyin. Bir ürünü, ya da bir markayı 15 gün için de ya tutturur, ya da batırır. Gazetecilikte birinci sayfa, gerçeküstücülükte kapak ne ise reklamcılıkta da afiş odur. Afiş, iletişimde bir yumruk, ya da bir darbedir. Afiş totoda bankodur. Afiş Shakespear türü olmak ya da olmamaktır. Mesele görülmek ya da görülmemektir. Çünkü afişin amacı iz bırakmaktır. Afişin kur yapmaya vakti yoktur/ hemen iğfal etmelidir. Bir artistin sinema ekranına gelip yırtması gibi, afiş de duvarı delip geçmelidir" (Senguela, 1989:57). Afişler mesajlarını en hızlı ve anlaşılır şekilde yansıtmalıdır.

2.3.1.1.Afişin Tarihsel Gelişimi

Afiş, çok yeni kullanılmaya ve yaygın olarak kullanılmaya başlamakla beraber mazisi epey gerilere dayanan bir sanattır. Eski Mısırda Papirüs üzerine yapılmış resimler, ortaçağda el yazması kitaplar ve bu kitaplardaki resimler eski Yunan'da kullanılan tahta tabletlere (aksonlar) yazılan duyurular. Romanlarda gösteri programlarını ve ticaretle ilgili bilgileri yazdıkları kireçle beyazlatılmış duvar panoları (albüm), baskı tekniklerinin gelişmesi ve matbaanın bulunmasıyla ortaya çıkan kâğıt afiş, afişin tarihindeki ilk adım olmuşlardır.

Baskı tekniklerinin gelişimi ile duvarlarda görülen duyuru, bildiri vs.... gibi ilanlar afişin tarihi için daha geçerli bir başlangıç sayılır. Teknolojik gelişmeler özellikle de matbaanın bulunmasıyla artmaya çıkan kâğıt afişler önceleri resmi haberleri duyurmak için kullanıldı. Sonradan üretilen ürünleri tanıtmak amacıyla basılan afişler

ilk reklam afişleri olma görevini de üstlendiler. Karşımıza çıkan bu ilk reklâm örnekleri; Salisburg Banyolarını tanıtmak için basılan afiş (1480) ile Fransa da Nötre Dame de Paris'in Bağışlanması için basılan renkli afişlerdir (1489) (Gelişim Hachette 1. Cilt, 1983:26).

Kent yaşam beraberinde birçok gereksinimini de beraberinde getirir. İletişim araçları bu gereksinimler sonunda ortaya çıkan bir olgudur. Afişse bu iletişim araçları içinde görsel özellik taşıyanlar arasında sunulmak istenen fikri, hızlı ve dolaysız olarak imge ile yazıyı kullanarak anlatma sanatı olma özelliğine sahip, başlı başına bir dil niteliği taşımaktadır. 19.yüzyılın ikinci yarısında imge ile sözün bağdaştığı zamanlarda ortaya çıkan modern afiş daha çok sorumluluk ve görev yüklenmeye başlamıştır. Endüstri Devrimi ile tüketim ekonomisi hızlanmış, afişte daha çok sattırmak, inandırmak için kullanılmaya başlamıştır. Bununla birlikte, daha gelişmiş baskı araçlarının ortaya çıkışı da kitlesel üretimi olanaklı kılmıştır. Sanat olaylarında ki bu gelişme, afişin gelişimini de etkilemiştir. Art Nouveau, Ekspresyonizm, Bauhaus, Kübizm, Dadaizm gibi akımlar afiş sanatı üzerinde, söz ve resim ilişkilerinde etkin, kalıcı değişikliklere neden olmuştur. Walter Gropius, önerisiyle devrimci bir düşüncenin yaratılmasında mimari çalışmalarını sunan değerli bir mimar. Geleceği inşaa etme adıyla bir proje hazırlar. Ustaları "Bauhaus" altında bir çatı altında toplamaya çalışır. Josef Albers, Hinnerk Scheper, Herber Bayer, Joost Schmidt, Walter Gropius, Marcel Breuer, Wassily Kandinsky, Paul Klee, Lyonel Feininger, Gunta Stölzl und Oskar Schlemmer gibi ustaları bir araya toplar.

1919 yılında bir plan çıkarır. Bu plan doğrultusunda geleceği inşaa etmek için, gerçekçi sanatçıları bir araya getirir. Ve eğitim amaçlı Alternatif bir akademiyi, "Bauhaus Akademisi" çatısı altında kurar. Böyle bir akademi açılmasının asıl nedenleri arasında, insanın eğitimini pedagojik olarak ele alıp, eğitim bilimini şart koşmak bulunuyor. Öğrencilere kendilerini geliştirmeleri için atölye açar. Sanatta serbestliği ve uygulamayı birbirinden tamamen ayırır. Bu ekol ile sosyal iletişim ve öğretmenleri bir araya getirip, sanatsal üretimi hızlandırır. Toplumsal bir sanat projesi uygulamakla bu gerçeklik kendini bulur. Kapsamlı iddialarda bulunmayı hedeflerken, tek başına başarıya ulaşmanın şansının olmadığını, birlikteliğin bir sonuç doğuracağını savunur. Bu da, toplumsal gerçekliği sanatsal ve kültürel olarak irdelemenin planlarıdır.

Art Nouveau (1890) ortaya çıkması afişe duyulan ilgiyi artırmıştır. Akılcılık, çizgi biçimleri, incelik, çok zengin ve karmaşık simgecilik bu akımın temel özelliklerini oluşturmaktadır. Akımın etkili olduğu yüz yılda Fransa'da Jules Cheret, Toulouse Lautrec ve Eugenne ve Grasset (1841-1917) afiş sanatına imzalarını atan önemli sanatçılardandır. Özellikle Cherret modern afişin babası olarak adlandırılır. Uzun yıllar resimli litografik afişlerin, sadece duyuru niteliği taşımakla görevli resimsiz afişlerin yerini alması için çaba göstermiştir. İlk afişini 1866' da pariste açtığı basım evinde gerçekleştirerek resimli afişin öncüsü olmuştur. Bu afiş Sarah Bernhart'ın oynadığı "Le Biche au Bois" adlı oyun için hazırlandığı monokromatik (tek renkli) bir tasarımdır.

Art Nouveau akımının etkili olduğu dönemlerde en ünlü afişler; Paris' te George'de Fourie ile Eagan Gressetin zarif yapıtları Hollandada Jan Toorrop'un stilize afişleri: Avusturya'da Koloman Moser ve Alfred Roller'in düzenlemeleri ve son olarak da bu üslubu ABD'de tanıtan Will Bradley' in çalışmaları sayılabilir. Daha sonra Art Nouveau'nun bir yeni ustası daha ortaya çıktı. Bu Alphause Muchha idi. Onun sitili de yeni bir afiş geleneği oluşturdu. Afiş 1. Dünya savaşının çıkmasıyla (1914) tarihi etkileyebilen önemli bir propaganda aracı haline geldi ve daha çok ekspresyonist çalışmalar görüldü. Savaşın bitim ile birlikte gelen değişimlerden afiş de nasibini aldı. Berlin'de 1917-1923 arası etkin olan ve Dadaistlerce uygulanan Fotomontaj tekniği ile yazı tiplerinin. Bauhaus sitiliyle kullanılışı afişte görülen en bariz etkilemelerdir. Sanayide 20. Yüz yıl başlarında gerçekleşen atılımla hemen her ürün ya da olay için tanıtım afişleri üretilmeye başlandı. İlkel sanat ve halk sanatından kaynaklanan ilk sirk afişlerinden, akıcı çizgilere sahip, çağdaş, incelikli gelişmiş bir kültürü yansıtan 1930'ların gezi afişlerine kadar o günlerde üretilen yapıtların çoğu dönemin ruhunu ve biçim aşırılıklarını taşımaktadır.

Bundan sonra teknolojinin ve sanayinin hızla ilerlemesi ile Fotoğrafın yanı sıra radyo-televizyon' un iletişim dünyasına ayak basmaları, tanıtım ve reklam dünyasını daha başka bir boyuta taşımıştır. Böylelikle de afiş sanatının parlak dönemi sona ermiştir. 1960'larda pop müzikle başlayan halka dönük sanat biçimlerini canlandırma eğilimi afişe ilginin yeniden doğmasına neden olmuş dır. Bu hareketi en güçlü olduğu San Francisco'da Wes Wilson, Victor Moscoso, Rick Griffin ve David Singer'in haftalık salon konserlerini duyuran afişleri, hem sayfalarının çokluğu hem de yansıttıkları topluluk ruhuyla 1890'lardaki afişin altın çağını anımsatırlar (Özkan, 2003:14).

2.3.1.2.Tasarım İlkeleri

Amerikalı ünlü görsel sanatlar eğitimcilerinden Arthur Wesley Dow, sanat eğitimi ve sanat öğretimi yöntemlerinden etkilendiği Tokyo Güzel Sanatlar Akademisindeki programlara dayanarak Sanatsal Düzenleme (Tasarım) Öğreleri ve İlkelerini içeren “Kompozisyon” adlı kitabını 1899 yılında yayımlamıştır. Daha sonra bu öğe ve ilkeler sanat eğitiminde yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Sanatsal düzenleme öğeleri çizgi, şekil, renk, doku, mekan, değer, ton ve biçim olarak; sanatsal düzenleme ilkeleri ise, bütünlük, ritim, oran ve orantı, denge, hareket, zıtlık, örüntü ve vurgu olarak sıralanabilir. Sanatsal düzenleme (tasarım) öğeleri ve ilkelerini görsel sanatlar öğretmenleri ve/veya atölye eğitimcileri öğrencilerine doğrudan konular olarak verip çalıştırmamalı, özellikle sanat eleştirisi, estetik sorgulama ve bilgilenme ve başta temel tasarım olmak üzere sanatsal uygulamalar yapılırken bunlardan yararlanılmalıdır(Özsoy, 2006:10).

Görsel sanatların hemen hemen tüm alanlarında tasarım ilkeleri etkin rol oynamaktadır. Tasarım ilkeleri, düşüncenin görselleşmesinde kullanılan tüm elemanların düzenlenmesinde yani kompozisyonun kurgusunda yardımcı olur ve aynı zamanda etkili tasarım için de rehber konumdadır (Öztuna, 2006). Alakuş’ a (2002) göre “tasarım ilkeleri sanatsal çalışmaların planlanmasına yardım ettiği gibi sanat eserlerinin nasıl düzenlendiğini çözümlemeye de katkıda bulunur.”

2.3.1.2.1. Ritim ve Hareket

Ritim, farklı tasarım elemanlarının farklı şekilde tekrarıyla oluşur (Artut, 2004: 131). Reardon’ a göre, ritim, öğelerin veya motiflerin düzenli tekrarından oluşur ve hareket çağrışımı yapar. Ritmin üç kategorisi vardır: tekrar, ileri gidiş, birbirinin yerine geçme. Tekrar, tekrar eden renk, çizim kalıbı, desen, çizgi, şekil veya biçimdir. Bir uyarıcının tekrarı aynı güçteki sabit bir uyarıcıdan daha kolay algılanır. İlerleyiş, renk, çizim kalıbı, desen, çizgi, şekil veya biçimin büyüyerek ya da küçülerek tekrarlanmasıdır. Zihin, ebatları değişse de bu biçimleri benzer olarak algılar ve gruplandırır.

Birbirinin yerine geçme, aynı çizim kalıbı içine farklı çizgi, şekil veya biçimlerin serpiştirilmesidir. Düzgün şekilde bükülen çizgiler veya kenarların birkaç değişikliklikle düzenlendiği bir çizim kalıbını temsil eder.

Hareket ve değişim görsel algı için gereklidir ve kimi zaman nesneden, kimi zaman ise gözlemciden kaynaklanır. Tabiatımızda ritim ve hareketle ilgili birçok örnek sayabiliriz. Dünyamızın güneşin etrafında devamlı olarak dönmesi ve buna bağlı olarak oluşan düzenli gece-gündüz ve değişen mevsimlerle bir hareket ve ritmin oluştuğunu söyleyebiliriz (Buyurgan ve Buyurgan, 2012:143).

2.3.1.2.2. Denge

Doğuştan gelen bir yeti olan denge, düzenlemede kullanılan elemanların görsel ağırlığı olarak tanımlanabilir . Buyurgan ve Buyurgan'a göre (2012:144) denge, benzer ya da farklı nesneler arasındaki uyumlu ilişkidir. Tüm hareketin sonlandığı bir dağılım durumu olarak görsel denge; yüzeyde tasarım elemanlarının orantılı dağılımıyla elde edilen bir ilke olarak tanımlanabilir. Tasarımında eşit orantıların kullanıldığı düzenleme simetrik denge olarak adlandırılır. Simetrik olan düzenlemelerde durağanlık etkisi algılanabilir. Birbirine benzemeyen, eşit görünmeyen farklı tasarım elemanlarının kullanılarak dengenin sağlandığı tasarımlar asimetrik denge olarak adlandırılır. 20. yy. sanat ve tasarım akımlarınca benimsenen asimetrik dengenin ağırlığı düzensiz şekilde dağıtılır ancak denge gene de korunur. Algısal bağlamda asimetrik denge biraz daha fazla çaba gerektirir. Her iki denge yapısında da bir merkez veya dayanak noktası bulunmalıdır. Bu merkez veya dayanak noktası asimetrik dengede farklı, simetrik dengede farklı noktalarda konumlanırlar (Becer, 2005: 65). Başka bir ifade ile simetrik dengede yüzey iki eşit parçaya bölündüğünde, her iki taraftaki yüzeylerde benzer ve eşit nitelikte elemanlar bulunabilir. Asimetrik dengede ise; yüzeyin her iki parçasında farklı yapıda eşit olmayan elemanlar bulunabilir ancak her iki oluşumda da denge bozulmaz.

2.3.1.2.3. Vurgu

Vurgu dikkati önemli ölçüde etkileyen bir ilke olduğu için önemlidir. Vurgu grafik yüzeyde ifadesel bir derinlik oluşturarak dikkati istenen noktaya toplayabilir (Hashimoto, 2003). Vurgu, düzenlemede bir tarafı ön plana çıkarma işlemi olarak veya

etkin unsur yaratmak şeklinde tanımlanabilir (Buyurgan&Mercin, 2005:235). Afiş çalışmasında vurgu ana mesaj üzerinde yada onu destekler nitelikte olmalıdır.

Başka bir tanıma göre ise vurgu, çalışma yüzeyi üzerindeki herhangi bir parçanın diğerlerine nazaran daha baskın olması anlamına gelmektedir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012:145).

Etkili unsur dikkati çekerek hedef kitlenin tasarımı çözümlemesini sağlayabilir. Grafik tasarım da kullanılan unsurlardan hangi hiyerarşik dizinde daha önemli ise öncelikle o unsura vurgu yapılabilir. Bu bağlamda tasarımı yapılacak konunun iyi araştırılması ve nelerin öncelikli olduğuna doğru karar verilmesi, aynı zamanda öncelikli olan konunun hangi görsel unsurla vurgulanacağının kararlaştırılması önemlidir. Tasarımcı aynı zamanda vurgu unsurunu yüzey üzerinde nerede konumlandıracağına da karar vermek durumundadır. Etkili bir şekilde mesajın verilmesi için vurgu unsurunun yüzeyin optik merkezinde yer alması doğru bir hareket olabilir. Diğer bir dikkat edilmesi gereken kural, tasarım yüzeyinde çok fazla sayıda vurgu kullanımı etkiyi azaltabilir bu yüzden fazla sayıda vurgu kullanılmamalıdır (Becer, 2005:74). Vurgu amblem gibi simgesel anlamlandırmalarda da önemlidir, tasarımda en önemli vurgu görsel şekilde ifade edilmelidir ki bu hazırlanan amblemin anlamlandırılmasında kargaşayı engelleyebilecektir.

2.3.1.2.4. Kontrast

Zıtlık, yüzeyde farklı bir eleman yapılanmasıyla odak noktası meydana getirmektir. Tasarımdaki elemanların pozisyonu odak noktasını belirler. Kontrast, zıtlık ifade eden bir kavramdır ve aynı zamanda dengeleyici bir özelliği de vardır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012:146). Herhangi bir tasarım elemanı diğer elemanların genelinden daha uzakta konumlandırılırsa, dikkat çekiciliği artar ve odak noktası oluşturur. Tasarımda yüzey üzerinde birden fazla odak noktası olabilir bu durumda dikkat dağılması oluşabilir. Bu durumda görsel hiyerarşiye dikkat edilmelidir. Görsel hiyerarşi vurgu alanlarını, odak noktalarını doğru yapılandırmaya yardımcı olur. Grafik yüzeyde göz bu odak noktalarından birini ilk etapta algılamalıdır ve bu odak noktası en önemli ve en dikkat çekmesi istenen olmalıdır. Bu durum ilk önemli odaktan belli bir sırayla diğer odaklara ulaşılacak ve göz beyin koordinasyonu doğru algılamayı gerçekleştirebilecektir (Hashimoto, 2003:44).

2.3.1.2.5. Birlik (Bütünlük)

Tasarımda görsel unsurlar bütünlük oluşturulacak şekilde bir araya getirilmiş ise dağınık ve parçalı yapı engellenmiş olur. Görsel algıda etkiyi arttırmak için, mesajı taşıyan görsel unsur farklı şekilde öne çıkarılmalıdır, bunu için de diğer unsurlar bütünlük ve uygunluk göstermelidir. Bütünlük içinde, benzer biçimlerin tekrarı ile oluşabilecek doku ve ritim bulunabilir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012:147). Bütünlük ilkelerin içinde sonucu ortaya çıkarması bağlamında önemlidir. Bir düzenlemede süreç “bütünlük ve uyum” teşkil edecek şekilde sonuçlandırılmaz ise o tasarımda sorun oluşabilir. Lhote (2000); “Oranlar bilimi anlamına gelen “uyum” söz konusu olmadan, uzun süreli bir şey ortaya koyabilmek mümkün değildir” derken “uyum” ilkesinin önemine de işaret etmektedir. Bütünlük, yapıyı meydana getiren parçaların uyumluluğu olarak değerlendirilebilir. Buyurgan ve Buyurgan 2012’ye göre ise birlik, çalışma yüzeyi üzerinde tasarım elemanlarının tamamının, tasarım ilkeleri doğrultusunda estetik bir bütünlük oluşturmastır.

Grafik yüzey üzerinde tasarım sürecinde bütünlük oluşturmak için farklı yöntem ve teknikler izlenebilir. Aktif çalışma alanı bordür veya kontur çizgileri ile sınırlanarak, gerektiği kadar boşluklar veya beyaz boşluklar bırakarak, yatay veya dikey eksenler kullanılarak bütünlük sağlanabilir. Bir diğer bütünlük sağlama yöntemi de odak noktaları oluşturmaktır. Üç nokta yöntemi olarak ta adlandırılan bu yöntemde; tasarım yüzeyinde farklı konumlarda üç odak bir üçgen oluşturacak şekilde seçilir ve her odak noktasına bağımsız elemanlar yerleştirilerek bağlam sağlanır ve bütünlük yaratılabilir.

2.3.1.2.6.Çeşitlilik

Zıtlıkları ve değişiklikleri içeren bir tasarım ilkesi olan çeşitlilik, günlük hayatımızda bizleri kimi zaman devamlı yapılan yinelemelerle monotonluğa sürükleyebilir. Örneğin, her sabah kalkıp işe gitmek, sıradan bir iş gününden sonra tekrar eve gelmek ve ertesi gün aynı şekilde olayların yeniden tekrar etmesi, tatil günlerinde planladığımız aktiviteleri aynı şekilde devam etmesi gibi. Yaşanan tüm bu sıradanlık bir gün bizi sıkıntıya götürebilir. Hayatımızdaki tekrarlardan oluşan bu monotonluğu giderebilmek için ise, hafta sonlarımızı farklı yer ve mekanlarda

geçirebilir, evimizdeki odaların duvarlarını farklı renklerle boyayabiliriz ve hatta eşyalarımızda değişiklik yapabiliriz. Yaşantımızı daha heyecanlı ve renkli devam ettirmek için bu çeşit değişiklikler tercihi yapabiliriz. Nesnelerin biçimleri, renkleri ve yönlerinde bazı değişiklikler yaparak tasarımlarımızda da bir araya getirdiğimiz farklı görüntüleri meydana çıkartabiliriz. Buna benzer değişik arayışlarla daha etkin ve olumlu sonuçlara ulaşabiliriz (Buyurgan ve Buyurgan, 2012:147).

2.3.1.4.Tasarım Elemanları

2.3.1.4.1.Çizgi

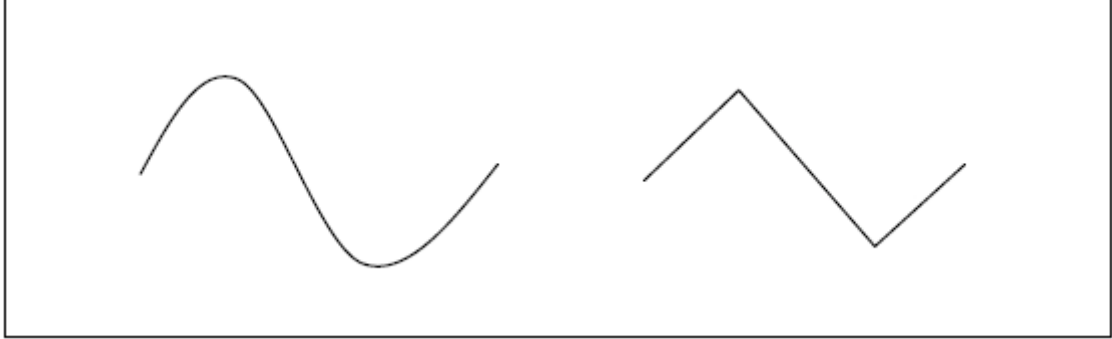
Tasarım eyleminin vazgeçilmez elemanı çizgi, yüzeylerin kesişmesi veya noktaların birleşmesiyle oluşabilir. En ve derinliği olmayan uzunluğu olan tek boyutlu bir elemandır. Görsel algıları ve düşünceleri aktarmanın yalın bir yolu olan çizgi; hareketi, durağanlığı, hızı doğrudan ifade edebilir. Çok atılan ve tekrarlanan çizgiler desenler ve dokular üretebilir ve değer/ton yaratabilirken bir biçimin dış konturlarını da belirleyebilir. Bu özellikleri ile tüm anlatım unsurlarının temeli olma niteliğindedir (Tepecik, 2002:32-33). Çizgi kendi güzelliğini yansıtır, alanı böler veya sınırlar, sembol oluşturabilir, konturları oluşturabilir, yön yaratabilir, ton oluşturabilir, düzen veya desen oluşturabilir (Gökaydın, 2002: 76) Çizgi, biçimsel, işlevsel ve konumsal açıdan şu şekilde gruplandırılabilir (Ersoy, 2002:147).

Biçimsel: Düz çizgi, Eğik çizgi, Kırık çizgi. Düz çizgi durağan bir etki yaratabilirken, buna karşılık eğik ve kırık çizgiler canlılık, hareket, hız etkileri yaratabilmektedir. Ak'a (1998) göre düz dikey çizgiler kuvvet inat ve sertliği, yukarı doğru eğik çizgiler iyimserliği, yükselişi, aşağı doğru eğik çizgiler kötümserliği, düşüşü, dalgalı çizgiler zarafeti ve istikrarı, zig zag çizgiler kararsızlığı çağrıştırabilir.

İşlevsel: Etken çizgi, Edilgen çizgi

Konumsal: Devingen çizgi, durağan çizgi Görsel bilgi içindeki duyguların algılanması, basit bir görsel uyarıcı açısından değerlendirilebilir. Şekil 1.1'de gösterilen biri düzgün eğrilerle, diğeri köşeli şekillerle iki çizgi resmi, izleyici açısından farklı duygusal algılar açığa çıkarabilir. Keskin açılara sahip bir çizgi, huzursuz edici duygular yaratırken, düzgün eğrileri olan bir çizgi keyif verici ve neşeli duygular yaratabilir.

Yatay bir çizgi, sükûnet verici olarak algılanırken, yukardan aşağıya doğru bir çizgi hüznün verici olarak algılanır (Somsaman, 2004:28).

Şekil 2.1: Düzgün ve Keskin Eğri Çizgiler

Oluşum biçimlerine göre ise çizgiyi üç grupta toplayabiliriz. Bunlar (Buyurgan ve Buyurgan, 2012:130);

- 1.Dik ve Yatay Çizgiler,
- 2.Kırık Çizgiler,
- 3.Eğik Çizgiler.

2.3.1.4.2.Doku

İnsanın görme ve dokunma duyularına hitap eden doku, doğal ya da yapay yüzey yapısı, nesnelerin yüzey nitelikleri şeklinde tanımlanabilecek bir elemandır. Doğadan gelen yapısına karşın sanatçı veya tasarımcı suni olarak ta oluşturulabilmektedir (Odabaşı, 2006:69). Gerçek ve görsel olmak üzere iki çeşit doku vardır (Öztuna, 2007:86). Doğal ve yapay doku olarak ele alınan kavramlar niteliksel açıdan gerçek ve görsel doku olarak ayrıştırılabilir. Dokunarak algılanan dokular gerçek dokular, gözle algılanan dokular ise görsel doku, yapay doku olarak tanımlanabilir. Gökaydın' a (1998:25) göre bu doku çeşitlerine ek olarak görünüp kaybolan dinamik doku da bir diğer doku çeşididir. Gökyüzünde bulut hareketleri, su yüzeyindeki dalgalanmalar bu türe örnek olabilir.

Bir nesnenin üzerine dokunarak hissettiğimiz ya da gözümüzle algıladığımız yapıya doğal doku denir. İnsanlar tarafından yapılan cam, metal vb, birçok yüzeylerinde görülen ya da algılanan yapı ise yapay dokulardır (Buyurgan ve Buyurgan, 2012:132).

2.3.1.4.3.Leke

Yüzeyin üzerinde ışığın tesiriyle meydana çıkan ton değerlerine leke denir. Açık, koyu ve orta tonlarda olan bu değerler, farklı tonlamalardan oluşur. Tonlamalardan oluşmakta olan bu lekeler her hangi bir rengin kendi içerisindeki tonları olabileceği gibi, değişik renklerin birbirleriyle olan ton ilişkileri şeklinde de karşımıza çıkabilir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012:134). Şeklinde tanımlanabilir.

2.3.1.4.4.Form-Şekil

Form ve şekil kavramları çoğu zaman karıştırılan iç içe geçmiş iki kavramdır. Form daha ziyade tikel bir duruma işaret edebilir ancak şekil tümel bir durumu (gözle görülebilen temel ve genel özellikleri) vurgular. Yani, şekil bir şeyin genel (tümel) yapısını ortaya çıkarırken, biçim; o şeyin içeriği ile bağlantılıdır (Genç & Sipahioğlu, 1990:42). Şöyle ki; “kare” bir şekildir, kare şekil özelliği ile kitap, TV, pano, tablo gibi değişik nesneleri anlatabilir. Ama o kare şekle bir içerik yüklendiği zaman (tikel) TV olarak tanımlanıyorsa bu da form olarak açıklanabilir. Göz ilk etapta şekli görerek daha sonra detaylara inerek biçimi fark edebilir. Biçim: çizgi, renk, tonlardan oluşan yüzey olarak açıklanabilir (Odabaşı, 2006:60). Genelde bir nesneyi tanımak için çizgi, ton, renk, ya da dokuya bakmak ihtiyacı duyulur ve biçimleriyle tanımlanır (Hashimoto, 2003). Şekil ise, çizgi ya da kenarla vurgulanan kapalı iki boyutlu bir yapı olarak tanımlanabilir (Öztuna, 2007:88). Form ve şekiller hareketli, simetrik, asimetrik vb yapılarda bulunabilir. Geometrik formlar ve organik formlar olmak üzere de ikiye ayırabiliriz (Buyurgan ve Buyurgan, 2012:135).

2.3.1.4.5.Boşluk

Konunun daha etkili bir duruma gelebilmesi için, uygulama metotlarında boşluk-doluluk ilişkisinin iyi ayarlanması gerekmektedir. Resmin etkisinin az olmaması için çalışma yüzeyinin tamamı farklı şekillerde aralıksız doldurulması gerekir. Resimde,

konunun daha net anlaşılabilmesi için gözü dinlendiren boş alanlara da ihtiyaç duyulur. Bu sebepten dolayı kompozisyonda boşluk-doluluk ilişkisi iyi düşünülmelidir. Bunun sebebi ise, konu ve konuyu çevreleyen mekân resmin daha etkili olması için önemli bir etkidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012:137).

2.3.1.4.6.Renk

Renk, biçimin asıl görsel yanıdır. Renk, ışığın cisimlere çarptıktan sonra yansıyarak gözümüzde bıraktığı etkidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012:137). Renk, insan deneyiminde önemli bir algısal ve kavramsal yere sahiptir. Görsel bilinci uyandıran ve tepki verme durumuna hazır hale getiren bir uyarıcı olarak işler. Rengin algılanması görsel sürecin tek başına en güçlü duygusal yanı olduğundan, görsel bilgiyi ifade etmek için kullanılabilecek çok büyük avantaja sahiptir (Puhalla, 2005:2). Bunun yanında rengin “fiziksel algılama” süreci yanında bir de “”öznel algılama” süreci bulunmaktadır. Renk fiziki olarak algılanır, örneğin bayrağın kırmızı olarak algılanması için mutlaka ışık gerekmektedir. Ancak karanlık olsa da, ışık olmasa da kırmızı zihinde olduğu gibi algılanabilir, bu durum öznel algılama olarak tanımlanabilir (Kılıç,1994:52).

Fiziksel açıdan ışık ile birlikte var olan renk başat bir görsel tasarım elemanı olarak ele alınabilir. Renk salt olarak mesaj iletebilir, psikolojik ya da sosyolojik etkileşimlere neden olabilir, davranışlar üzerine etki ederek yönlendirme de yapabilir. Renk gözdeki renge duyarlı sinirler tarafından algılanır. Renge bakıldığında göz tamamlayıcı rengi yani zıt rengi arar. Bu durum renk armonisi (uyumu) ile de alakalı bir durumdur (Akın, 2006:63). Bu özellikleri ile renk kişisel kararlar, tutumlar, satın alma davranışları gibi pek çok durumda etkin bir faktör olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda özellikle grafik tasarım içerik sahasında renk ögesinin bir tasarım elemanı olarak grafik tasarımcılar tarafından doğru şekilde ele alınması ve değerlendirmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Tasarımda kullanılacak zıt, sıcak, soğuk, uyumlu vs. renkler yüzey üzerinde istenen etkinin ve hiyerarşinin sağlanmasında önemli katkılar sağlayabilir.

Renklerin nasıl algılandığı konusunda bazı açıklanamayan boşluklar olmasına rağmen renk, mesaj – iletişim döngüsü içerisinde görsel algıya doğrudan etki eden bir tasarım elemanı olarak nitelendirilebilir. Belki şekilde meydana gelebilecek kusurlar

kabul edilebilir ancak, renkte yapılacak yanlışlar bu döngüyü doğrudan olumsuz şekilde etkileyebilecektir.

Renklerin genel algılanışı ile ilgili olarak birbirlerine yakın birçok tarif ve açıklama mevcuttur. Renklerin anlamları tam olarak çözülememesine karşın; genel algılanışına göre bazı renklerin çağrışımları aşağıda listelenmiştir (Altınkurt, 2003; Gökaydın, 2002:120).

KIRMIZI: Güç, tehlike, heyecan, sıcak, şehvet, dışa dönük, başkaldırı, en dikkat çekici renk olarak bilinmektedir.

YEŞİL: Serin, sakin, doğal, anlayış, dinlendirici, neşe

MAVİ: Serin, sakin, hüznü, saygıdeğer, otorite, iletişim, sınırsızlık

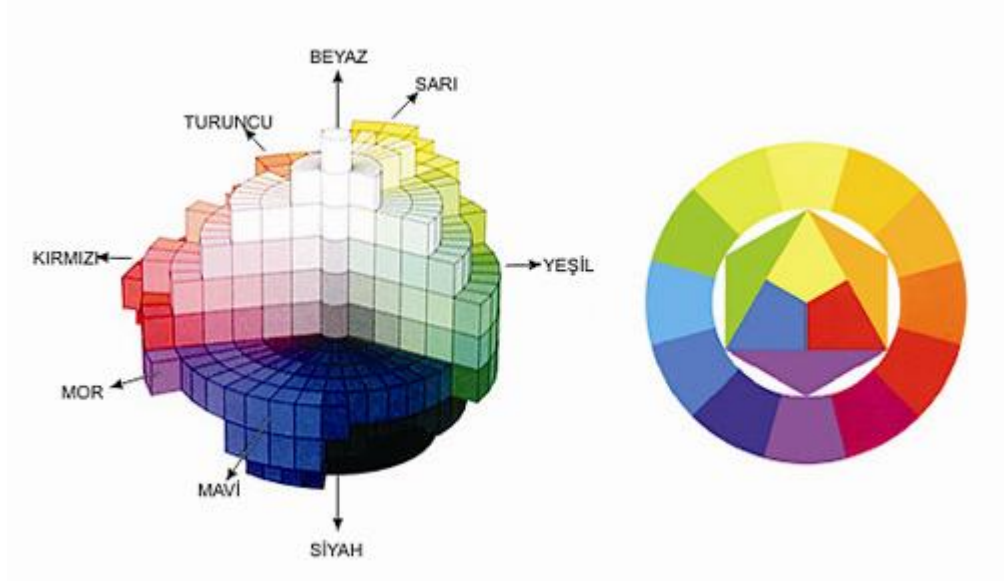
SİYAH: Soğuk, prestij, sofistike (çoğu kültürde ölüm ve yası sembolize edebilmektedir.)

BEYAZ: Mükemmellik, temizlik saflık (bazı Uzakdoğu kültürlerinde ölümü sembol edebiliyor.)

SARI: Lüks, zengin, hastalık

TURUNCU: Sıcak, doğal, samimi, yaratıcılık, canlılık

MOR: Asalet, İmparatorluk, keder, melankoli

Şekil 2.2: Renk küresi ve renk çemberi (Puhalla, 2005: 47)

Bilindiği gibi “üç ana renk” sarı, kırmızı ve mavidir. Turuncu, mor, yeşil bu ana renklerin karışımları ile elde edilebilmekte ve “ara renkler” olarak tanımlanmaktadır. Yukarıda Şekil 2.2’de renk çemberinde görüldüğü gibi; ana ve ara renkler arasında yer alan ve yan yana olan yakın renkler “benzer” “uygun” renkler olarak bilinmektedir. Karşılıklı konumlanan ve birbirlerine zıt olan; mavi x turuncu, kırmızı x yeşil, sarı x mor renkler “tamamlayıcı / complementary renkler” olarak kabul edilmektedir. Sarı, turuncu, kırmızı ve tonları “sıcak renkler”, mavi, yeşil, mor ve tonları “soğuk renkler” olarak nitelendirilmektedir. Renk çemberinde ana ve ara renklerin oluşumları görülmektedir. Ayrıca bu renklere siyah ve beyaz katılarak elde edilebilecek tonlar da renk küresinde görülmektedir.

2.3.1.4.7.Valör

Rengin üç esas özelliğinden birisi olan Valör’ün bu özellikleri ise, rengin ton, kroma ve valör değerleridir. Bir rengin matlık, parlaklık şiddetini belirlemesine kroma değeri, rengin en açıkından an koyusuna kadar olan tüm değerlere ise valör değeri denir. Diğer bir şekilde tanımlayacak olursan valör, seçilmiş bir rengin siyah beyaz gibi nötr ve başka birçok renkle karışımı ile meydana çıkan ve çok farklı renk değerlerinden oluşan bir renk yelpazesidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012:142).

2.3.1.5.Afiş Teknikleri

Afişler üç ana gruba ayrılır:

- Reklam afişleri: Bir ürün ya da hizmeti tanıtan afişlerdir. Beş sektörde yaygın olarak kullanılır: a) Moda, b) Endüstri, c) Kurumsal reklamcılık, d) Basın-yayın, e) Gıda, f) Turizm.
- Kültürel afişler: Festival, seminer, sempozyum, balo, konser, sinema, tiyatro, sergi ve spor gibi kültürel etkinlikleri tanıtan afişler bu gruba girer.
- Sosyal afişler: Sağlık, ulaşım, sivil savunma, trafik, çevre gibi konularda eğitici ve uyarıcı nitelikteki afişlerin yanı sıra, politik bir düşünceyi ya da siyasi bir partiyi tanıtan afişler ise sosyal afişler grubunda yer alır (Becer,2011: 101,102)

Düşünce olarak tasarlanan afişin görsel hale getirilmesi ve teknik olarak tasarımının yapılabilmesi için ön çalışma gerekir. Afiş tasarımında başlıca, İllüstrasyon tekniği, fotoğraf tekniği, karışık teknik ve bilgisayar tekniği kullanılmaktadır.

2.3.1.5.1. İllüstrasyon Tekniği ile Tasarım

İllüstrasyon tekniği tasarımcının yaratıcı gücünü, kalem ve fırçaya hâkimiyetini ortaya çıkaran bir çalışma türüdür. İnsanlara daha ilgi çekici gelen bir özelliği vardır. Sulu boya türlerinin tümü, kuru boyalar, pastel, guaj boya, akrilik boya veya püskürtme boya çeşitlerinden birini kullanmak mümkündür.

Uygulanışı ise, yeterli eskiz çalışmalarından sonra, belirlenen afiş tasarımının, eninden ve boyundan birer santim daha büyük olarak kesilen, kaliteli bir karton üzerine eskiz aktarılır. İstenilen boya suyla inceltir ve en açık renklere, en koyu renklere doğru boyama işlemi yapılır. Afişlerde yazı ve metni bilgi verme açısından zorunludur. Bu metinler elle yazılacağı gibi hazır transfer yazı da kullanılabilir veya baskıya girmeden önce montaj aşamasında yazı metinlerini yerleştirmek mümkündür. Tasarım ve uygulama anında baskı tekniği ve zorlukları sürekli göz önünde tutulmalıdır (Çetin, 2005: 25).

2.3.1.5.2. Fotoğraf Tekniği ile Tasarım

Fotoğraf yalnız bir şekilde afiş olarak kullanılabileceği gibi, çeşitli laboratuvar teknikleriyle fotoğrafın üzerinde sanatsal düzenlemeler yapılarak afiş tasarımında kullanılabilir. Uygulanışı; ön eskizlerden sonra, afişin gerçek ölçülerinden en ve boy olarak birer santim daha büyük hazırlanan fotoğrafın üzerine, yazı uygulaması doğrudan yapılabileceği gibi, transfer yazılar kullanılabilir veya baskıdan önce montaj aşamasında yazılar yerleştirilebilir. Bu işlemleri siyah beyaz veya renkli fotoğraf üzerinde yapmak mümkündür (Çetin, 2005).

2.3.1.5.3. Karışık Teknik ile Tasarım

Karışık teknik ile tasarımda, her türlü malzeme bir arada kullanılarak uygulama oluşturulur. Ön eskizler ortaya çıktıktan sonra, kolaj, suluboya, pastel boya, püskürtme, fotoğraf, kuru renkli kalem ve grafik tasarımda kullanılan diğer tüm teknikler hep bir arada uygulanabilir. Ancak aralarında bir uyum olması gerekmektedir. Teknikler arasında uyum olmadığı takdirde estetik açıdan birliktelik oluşmaz (Çetin, 2005: 26).

2.3.1.5.4. Bilgisayar Tekniği ile Tasarım

Bilgisayar destekli tasarımda tasarımcı istediği sonucu anında görebilmesi ve hata yaptığında geri dönebilmesi gibi avantajlara sahiptir. Ayrıca bu teknikte çok kısa bir zaman diliminde çok fazla alternatif çalışma yapma olanağını da bulmaktadır. Tabi burada unutulmaması gereken önemli bir nokta da bilgisayarın bir araç olduğudur. Bilgisayarın başına en son aşamada yani uygulama aşamasında geçilmesidir. Tasarım ve taslak aşamalarını gerçekleştirip tasarımla ilgili fikri bulup sonra bilgisayar aşamasına geçilmelidir (MEGEP, 2007:34).

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem , verilerin toplanması , verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tek gruplu(öntest- son test) deneysel desen modelindedir. 2011-2012 eğitim öğretim yılında, Ankara ili, Çankaya ilçesi, Özel Pi koleji 7.sınıfında okuyan 15 öğrenci ile 6 hafta süresince, görsel sanatlar dersinde yapılmıştır. Araştırmada afiş yapımından önce tasarım eleman ve ilkeleri üzerine eğitim almış ve almamış aynı 15 öğrencinin çalışmalarını sanat eğitiminin anlamlı düzeyde etkileyip etkilemediği, etkilemekte ise bu etkilerin hangi boyutlarda olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

Alan uzmanından görüş alınarak ‘Afiş Değerlendirme Ölçeği’ geliştirilmiştir. Üç uzman tarafından değerlendirilen 30 afiş çalışması, SPSS 17 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Görsel sanatlar dersinde afiş çalışması uygulama aşamalarının ortaya koyulacağı verimli bir afiş çalışması yapmak amacıyla tek gruptan oluşan deneysel desen kullanılmıştır.

Geçerli ve güvenilir olan bilimsel bilgiye ulaşmak, bilimsel araştırma yönteminin amacıdır.

Araştırma deseninin araştırmanın sorularını cevaplamak ya da hipotezlerini test etmek amacıyla araştırmacı tarafından kasıtlı geliştirilen bir plan olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, 2001:1).Araştırma desenlerini veri toplama tekniğine göre ikiye ayırmak mümkündür. Belgesel (documentary) araştırmalar, kütüphane ve arşiv taramasına dayanır. Görgül (empirik) araştırmalar ise araştırma sorularını yanıtlamak ya da hipotezlerini test etmek için ihtiyaç duyulan verilerin gözlem ile toplanmasını gerektirir. Görgül araştırmalarda temel sorun, bulguların bilimselliği olup bu durum ölçme işleminde kullanılan araçların geçerli ve güvenilir olmasına bağlıdır (Büyüköztürk, 2001:2).

Görgül araştırmalar deneysel ve tarama türü araştırma desenleri olarak iki temel boyutta ele alınabilir (Büyüköztürk, 2001:2).

Tarama türü araştırmalar büyük gruplar üzerinde çalışma olanağı sağlar ve yaygın olarak kullanılır. Tarama türü araştırma modellerinde var olan durum gözlenir. Yani araştırmacının bağımsız değişken üzerinde bir manipülasyonu yoktur.

Deneysel model ise araştırmacının kontrolü altında değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerini keşfetmek için gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırma alanıdır.

Bu çalışmada tek gruplu deneysel desen modeli ile çalışılmıştır. Bu yöntemin, ön test-son test tek gruplu deseni araştırmanın modelini oluşturmaktadır. Tek gruplu ön-test ve son-test modelinde bir gruba bağımsız değişken uygulanır ve uygulama öncesi ve sonrası ölçme yapılır. Modelde grubun ölçme araçlarından aldıkları ön-test ve son-test puanlarının aritmetik ortalaması arasında anlamlı farklılık varsa uygulamanın etkili olduğu kabul edilir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırma 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Ankara ili, Çankaya ilçesi, Özel Pi koleji ilköğretim okulu, 7.sınıfta eğitim gören öğrencilere uygulanmıştır. Çalışma 15 öğrenciden oluşan tek gruba tasarım eleman ve ilkeleri üzerine eğitim verilmeden önce ve eğitimden sonra yaptıkları toplam 30 afişin, hazırlanan ölçek doğrultusunda üç uzman tarafından değerlendirilmesinden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplanma Teknikleri

Araştırmada ki afiş çalışmalarının yapıldığı altı haftalık program aşağıdaki aşamalar doğrultusunda yürütülmüştür.

Birinci Çalışma

1.Hafta

Öğrencilerden ‘Sokak Hayvanları’ konusunu ‘Afiş’ çalışması ile serbest teknik kullanarak 35x50 boyutlarında fon kartonlarına yapmaları ve sokak hayvanlarına dikkat çeken bir ‘slogan’ bulmaları söylenmiştir. Konuyu destekler nitelikte görseller kullanabilecekleri, bu görselleri fotoğraf ya da kendi yaptıkları resimlerden oluşturabilecekleri konusunda bilgi verilmiştir. Pastel, guaj ya da gazlı kalem tekniklerinden birini seçebilecekleri söylenmiştir. Süreleri 2 hafta olarak belirtilmiştir. Öğrenciler ilk derste eskiz çizimlerini yapmıştır.

2.Hafta

Öğrenciler bir önceki hafta çizdikleri eskizlerin içinden beğendiklerini seçmiştir. Slogan için yazılarını bazıları elle yazmış, bazıları bilgisayardan çıktı olarak hazırlamıştır. Görselde kullanacakları resim ya da fotoğrafları belirlemişlerdir. Fotoğraf kullanacaklar çıktılarını almış ve resimlerini kendileri çizecek öğrenciler çizimlerine başlamıştır.

3.Hafta

Öğrenciler hazırladıkları slogan ve görselleri kolaj tekniği ile renkli fon kartonu ya da beyaz resim kağıtlarına yapıştırmışlardır. Bu aşamada kompozisyonları oluşturmuşlardır. Öğrencilerin 1.çalışmaları ders bitiminde tamamlanmıştır.

4.Hafta

‘Sokak Hayvanları’ konusu tekrar verilmiştir. ‘Kimler evinde ya da sokakta hayvan besliyor?’, ‘Sokakta yaşayan hayvanlara nasıl davranıyorsunuz?’ Soruları sorulmuştur. Öğrencilerin dikkati sokakta yaşayan kimsesiz hayvanlara çekilmiştir. ‘Çevrenizde ne tür afişler görüyorsunuz?’ , ‘Bu afişlerin ana amacı sizce ne olabilir?’ gibi sorularla afiş konusuna giriş yapılmıştır. Etkili bir afişte olması gereken tasarım eleman ve ilkelerinin önemi anlatılmıştır. Bu derste ritim ve hareket, denge, vurgu, kontrast, bütünlük, çizgi, doku, leke, form, boşluk ve renk hakkında bilgi verilmiştir. ‘Bu unsurların bir arada ve etkili kullanımı ile afişlerimiz nasıl daha dikkat çekici olurdu?’ sorusunu cevaplamak için birinci çalışmaları üzerinden örnekler ve değerlendirmeler yapılmıştır. Teknik hakkında gerekli bilgiler verilip tartışarak ve göstererek konu pekiştirildikten sonra anlam açısından çalışmalar ele alınmıştır. ‘Sokak Hayvanları konusunda farkındalık uyandırmak amacıyla tekrar afiş yapsanız en dikkat çekici slogan ne olurdu?’, ‘Afişinizin amacına ulaşp ilk bakışta dikkati konuya çekebilmesi için nasıl bir görselle sloganınızı desteklerdiniz?’ sorularına cevap olarak öğrencilerin ilk çalışmaları beraberce sınıf içinde tekrar değerlendirilmiştir. İlk çalışmalarında kullandıkları sloganların etkili ve anlaşılır olup olamadığı, görsellerin sloganı destekler nitelikte olup olmadığı değerlendirilmiştir. Öğrencilerden ikinci afişleri için fikir ve görsel planlayarak bir sonraki derse gelmeleri istenmiştir.

İkinci Çalışma

5.Hafta

Bu derste öğrenciler ‘Sokak hayvanları’ konulu ikinci afişlerine başlamışlardır. Slogan, yazı şekli ve büyüklüğü, seçilen görsel ya da görsellerin amaca uygunluğu ve sloganı desteklemesi açısından rehberlik yapılarak çalışmaya başlanmıştır. Süre 2 hafta olarak belirtilmiştir.

6.Hafta

Öğrenciler slogan ve görsellerini tasarım ilke ve elemanlarını da göz önüne alarak düzenlemişlerdir. Kolaj tekniğini kullanarak renkli fon kartonlarına kompozisyonlarını hazırlamışlardır. Zıt renkleri, ana ve ara renkleri dikkat çekecek şekilde kullanmışlardır. Zıt renklerin dikkat üzerindeki etkisi hatırlatılmıştır. Çalışmalar tamamlanmıştır.

Araştırma öğrenci afişleri, değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi ve üç uzman tarafından afişlerin değerlendirilmesi ile toplanmıştır. Literatür taraması ile araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

7.sınıfta eğitim gören 15 öğrencinin tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim almalarının, verimli bir afiş yapımı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Birinci afiş uygulamasından önce herhangi bir eğitim verilmemiştir. İkinci afiş uygulamasından önce tasarım ilke ve elemanları hakkında eğitim verilmiştir. Konusunda uzman birinin görüşü alınarak ‘Afiş Değerlendirme Ölçeği’ hazırlanmıştır. Öğrencilerin hazırladığı birinci ve ikinci afiş çalışmaları, afiş değerlendirme ölçeğine göre, üç uzman tarafından birbirlerinden bağımsız olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme, ölçekteki kriterlere alan uzmanları tarafından puanlar verilerek gerçekleştirilmiştir.

3.4.Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde, aritmetik ortalama, standart sapma, varyans, minimum ve maksimum değerleri bulunmuştur. Bunun yanı sıra, adayların ön-test ve son-test puanlarının karşılaştırmasında bağımlı t-testi değeri SPSS 17 paket programı kullanılarak hesaplanmıştır.

Öğrenciler tarafından yapılan toplam 30 afiş çalışması üç ayrı uzman tarafından puanlandırılarak değerlendirilmiştir. Her bir resim için üç uzman tarafından verilen puanların ortalaması dikkate alınmıştır. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizi için SPSS 17 kullanılmıştır.

Tasarım eleman ve ilkelerini içeren eğitimden önce ve sonra yapılan afiş çalışmalarına gözlemcilerin verdiği puanlar için normallik testi yapılmıştır. Verilerin normal dağılım özelliğini gösterip göstermediğinin belirlenmesinde Kolmogrov-Smirnov değerleri dikkate alınmıştır. Analiz sonucunda gözlemciler tarafından birinci ve ikinci afiş çalışmalarına ilişkin verilen puanların normal dağılım özelliği gösterdiği belirlenmiştir. Tablo 1’de görüldüğü gibi Ön-test ve son-test değerlerine karşılık gelen p

değerleri 0.05'ten büyük olduğundan her iki testten elde edilen verilen normal dağılım gösterdiği ve istatistiksel analize uygun olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 1. Normallik Testi Sonuçları

Kolmogrov-Smirnov testi (normal dağılım testi)

	istatistik	p*
öntest	,117	,20
sontest	,098	,20

Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışmaları

Araştırma kapsamında öğrenciler tarafından yapılan resimlerin uzmanlarca değerlendirilmesi için afiş değerlendirme ölçeği geliştirilmiştir. Geçerliliğinin sağlanması için uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri dikkate alınarak ölçek soruları üzerinde değişiklikler yapılmıştır.

4.BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde 7.sınıf görsel sanatlar dersinde “Sokak Hayvanları” konulu afiş çalışmasının, tasarım ilke ve elemanları konusunda eğitim verilmeden önce ve sonra ki uzman değerlendirmelerinin, hazırlanan ölçeğe göre puanlandırılması ile elde edilen verilerin yorumları yer almıştır.

Hazırlanan “Afiş Değerlendirme Ölçeği” ile uzman değerlendirmeleri sonucunda elde edilen puanların normal dağılıma uygun olup olmadığını araştırmak için Kolmogrov-Smirnov testi uygulanmıştır.

Öğrencilerin yaptıkları afişlerde “kullanılan sloganın dikkat çekiciliği” kriterinin temel tasarım ilke ve elemanları konusunda ki eğitimi almadan önce ve aldıktan sonra ki puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.

Öğrencilerin yaptıkları birinci ve ikinci afiş çalışmalarının “sloganın dikkat çekiciliği” kriterini , tasarım eleman ve ilkeleri hakkındaki eğitimi almalarının verimli bir afiş yapmalarını etkileyip etkilemediğini belirlemek için yapılan t-testi sonuçları tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3.Öntest-Sontest Sonuçları-Bağımlı t testi

	Ortalama	Std sapma	P*
Afişte kullanılan sloganın dikkat çekiciliği	öntest12,86 sontest14,06	2,55 1,09	0,001

Tablo 3’te verilenlere göre, öğrencilerin birinci afiş çalışmasından “sloganın dikkat çekiciliği” kriterine göre aldığı puanların ortalaması(12,86) ile tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim aldıktan sonra yaptıkları ikinci afiş çalışmalarından aldıkları puanların ortalaması(14,06) arasında anlamlı fark($p*0.001$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin afişlerinde “sloganın dikkat çekiciliği” kriterini yerine getirebilmelerinde tasarım eleman ve ilkeleri hakkında aldıkları eğitimin aynı öğrenciler üzerinde anlamlı fark ortaya oyduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin yaptıkları afişlerde “resim ya da fotoğrafın afişin ana mesajına uygunluğu” kriterinin temel tasarım ilke ve elemanları konusunda ki eğitimi almadan önce ve aldıktan sonra ki puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.

Öğrencilerin yaptıkları birinci ve ikinci afiş çalışmalarının “resim yada fotoğrafın afişin ana mesajına uygunluğu” kriterini, tasarım eleman ve ilkeleri hakkındaki eğitimi almalarının verimli bir afiş yapmalarını etkileyip etkilemediğini belirlemek için yapılan t-testi sonuçları tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4.Öntest-Sontest Sonuçları-Bağımlı t testi

	Ortalama	Std sapma	P*
Resim yada fotoğrafın afişin ana mesajına uygunluğu	öntest10,2 sontest13,0	4,45 2,87	0,000

Tablo 4’te verilenlere göre, öğrencilerin birinci afiş çalışmasından “resim ya da fotoğrafın afişin ana mesajına uygunluğu” kriterine göre aldığı puanların ortalaması(10,2) ile tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim aldıktan sonra yaptıkları ikinci afiş çalışmalarından aldıkları puanların ortalaması(13,0) arasında anlamlı fark($p*0.000$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin afişlerinde “resim yada fotoğrafın afişin ana mesajına uygunluğu” kriterini yerine getirebilmelerinde tasarım eleman ve ilkeleri hakkında aldıkları eğitimin aynı öğrenciler üzerinde anlamlı fark ortaya oyduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin yaptıkları afişlerde “yazı karakterinin amaca uygunluğu(büyüklik, font, kalınlık)” kriterinin temel tasarım ilke ve elemanları konusunda ki eğitimi almadan önce ve aldıktan sonra ki puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.

Öğrencilerin yaptıkları birinci ve ikinci afiş çalışmalarının “yazı karakterinin amaca uygunluğu(büyüklik, font, kalınlık)” kriterini, tasarım eleman ve ilkeleri hakkındaki eğitimi almalarının verimli bir afiş yapmalarını etkileyip etkilemediğini belirlemek için yapılan t-testi sonuçları tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Öntest-Sontest Sonuçları-Bağımlı t testi

	Ortalama	Std sapma	P*
Yazı karakterinin amaca uygunluğu(büyüklik,font,kalınlık)	öntest9,46 sontest11,8	3,41 2,62	0,000

Tablo 5’te verilenlere göre, öğrencilerin birinci afiş çalışmasından “Yazı karakterinin amaca uygunluğu(büyüklik,font,kalınlık)” kriterine göre aldığı puanların ortalaması(9,46) ile tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim aldıktan sonra yaptıkları ikinci afiş çalışmalarından aldıkları puanların ortalaması(11,8) arasında anlamlı fark($p*0.000$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin afişlerinde “Yazı karakterinin amaca uygunluğu(büyüklik,font,kalınlık)” kriterini yerine getirebilmelerinde tasarım eleman ve ilkeleri hakkında aldıkları eğitimin aynı öğrenciler üzerinde anlamlı fark ortaya oyduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin yaptıkları afişlerde “Yazı karakterinin anlaşılrlığı” kriterinin temel tasarım ilke ve elemanları konusunda ki eğitimi almadan önce ve aldıktan sonra ki puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Öğrencilerin yaptıkları birinci ve ikinci afiş çalışmalarının “Yazı karakterinin anlaşılrlığı” kriterini, tasarım eleman ve ilkeleri hakkındaki eğitimi almalarının verimli bir afiş yapmalarını etkileyip etkilemediğini belirlemek için yapılan t-testi sonuçları tablo 6’te verilmiştir.

Tablo 6. Öntest-Sontest Sonuçları-Bağımlı t testi

	Ortalama	Std sapma	P*
Yazı karakterinin anlaşılrlığı	öntest11,2 sontest13,0	4,47 2,60	0,003

Tablo 6’te verilenlere göre, öğrencilerin birinci afiş çalışmasından “Yazı karakterinin anlaşılrlığı” kriterine göre aldığı puanların ortalaması(11,2) ile tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim aldıktan sonra yaptıkları ikinci afiş çalışmalarından aldıkları puanların ortalaması(13,0) arasında anlamlı fark($p*0.003$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin afişlerinde “Yazı karakterinin anlaşılrlığı” kriterini yerine getirebilmelerinde tasarım eleman ve ilkeleri hakkında aldıkları eğitimin aynı öğrenciler üzerinde anlamlı fark ortaya koyduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin yaptıkları afişlerde “Rengin kullanımı(fon-biçim-yazı renklerinin birbirine uyumu ve etkisi)” kriterinin temel tasarım ilke ve elemanları konusunda ki eğitimi almadan önce ve aldıktan sonra ki puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.

Öğrencilerin yaptıkları birinci ve ikinci afiş çalışmalarının “Rengin kullanımı(fon-biçim-yazı renklerinin birbirine uyumu ve etkisi)” kriterini , tasarım eleman ve ilkeleri hakkındaki eğitimi almalarının verimli bir afiş yapmalarını etkileyip etkilemediğini belirlemek için yapılan t-testi sonuçları tablo 7’te verilmiştir.

Tablo 7.Öntest-Sontest Sonuçları-Bağımlı t testi

	Ortalama	Std sapma	P*
Rengin kullanımı(fon-biçim-yazı renklerinin birbirine uyumu ve etkisi)	öntest8,0 sontest12,0	2,20 1,55	0,000

Tablo 7’te verilenlere göre, öğrencilerin birinci afiş çalışmasından “Rengin kullanımı(fon-biçim-yazı renklerinin birbirine uyumu ve etkisi)” kriterine göre aldığı puanların ortalaması(8,0) ile tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim aldıktan sonra yaptıkları ikinci afiş çalışmalarından aldıkları puanların ortalaması(12,0) arasında anlamlı fark($p*0.000$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin afişlerinde “Rengin kullanımı(fon-biçim-yazı renklerinin birbirine uyumu ve etkisi)” kriterini yerine getirebilmelerinde tasarım eleman ve ilkeleri hakkında aldıkları eğitimin aynı öğrenciler üzerinde anlamlı fark ortaya koyduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin yaptıkları afişlerde “resim-yazı ilişkisi(tasarım elemanlarının tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanımı)” kriterinin temel tasarım ilke ve elemanları konusunda ki eğitimi almadan önce ve aldıktan sonra ki puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.

Nevide Gökaydın’a göre kompozisyon; parçaların amaca uygun olarak, çevresi ve kendi içinde uyumlu, dengeli, göze hoş gelecek, estetik bir şekilde planlanması ve uygulanması olarak tanımlanmaktadır(Gökaydın, 2002:2).

Öğrencilerin yaptıkları birinci ve ikinci afiş çalışmalarının “Afişte resim-yazı ilişkisi(tasarım elemanlarının tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanımı)” kriterini , tasarım eleman ve ilkeleri hakkındaki eğitimi almalarının verimli bir afiş yapmalarını etkileyip etkilemediğini belirlemek için yapılan t-testi sonuçları tablo 8’te verilmiştir.

Tablo 8.Öntest-Sontest Sonuçları-Bağımlı t testi

	Ortalama	Std sapma	P*
Afişte resim-yazı ilişkisi(tasarım elemanlarının tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanımı)	öntest6,66 sontest10,9	2,63 2,01	0,000

Tablo 8’te verilenlere göre, öğrencilerin birinci afiş çalışmasından “Afişte resim-yazı ilişkisi(tasarım elemanlarının tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanımı)” kriterine göre aldığı puanların ortalaması(6,66) ile tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim aldıktan sonra yaptıkları ikinci afiş çalışmalarından aldıkları puanların ortalaması(10,9) arasında anlamlı fark($p*0.000$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin afişlerinde “Afişte resim-yazı ilişkisi(tasarım elemanlarının tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanımı)” kriterini yerine getirebilmelerinde tasarım eleman ve ilkeleri hakkında aldıkları eğitimin aynı öğrenciler üzerinde anlamlı fark ortaya koyduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin yaptıkları afişlerde “bütünündeki boşluk-doluluk ilişkisi ” kriterinin temel tasarım ilke ve elemanları konusunda ki eğitimi almadan önce ve aldıktan sonra ki puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular.

Nevide Gökaydın’ a göre tasarımda birbirine yakın aralıklar uygun, birbirinden uzak olanlar ise birbirleri arasında kopukluğa neden olur ve birliktelik göstermez.Yan yana olan aralıklar tekrar edilirse monotonluğu getirebilir. Bu sebeple form ve mekanlar arasında farklı büyüklükte aralıklar kullanılması kompozisyona hareketlilik ve dinamizm getirir (Gökaydın,2002:6).

Öğrencilerin yaptıkları birinci ve ikinci afiş çalışmalarının “Afişin bütünlüğündeki boşluk-doluluk ilişkisi” kriterini , tasarım eleman ve ilkeleri hakkındaki eğitimi almalarının verimli bir afiş yapmalarını etkileyip etkilemediğini belirlemek için yapılan t-testi sonuçları tablo 9’te verilmiştir.

Tablo 9.Öntest-Sontest Sonuçları-Bağımlı t testi

	Ortalama	Std sapma	P*
Afişin bütünlüğündeki boşluk-doluluk ilişkisi	öntest6,73 sontest9,86	2,60 2,35	0,001

Tablo 9’da verilenlere göre, öğrencilerin birinci afiş çalışmasından “Afişin bütünlüğündeki boşluk-doluluk ilişkisi” kriterine göre aldığı puanların ortalaması(6,73) ile tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim aldıktan sonra yaptıkları ikinci afiş çalışmalarından aldıkları puanların ortalaması(9,86) arasında anlamlı fark($p*0.001$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin afişlerinde “Afişin bütünlüğündeki boşluk-doluluk ilişkisi” kriterini yerine getirebilmelerinde tasarım eleman ve ilkeleri hakkında aldıkları eğitimin aynı öğrenciler üzerinde anlamlı fark ortaya koyduğunu göstermektedir.

Tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim vermeden önce yapılan ilk 15 afişin toplam puanlarına ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 10.’de verilmiştir.

Tablo 10.Birinci Çalışma Tanımlayıcı İstatistikler

N	15
Ortalama	64,4
Std. Hata	16,57
Varyans	275,54
Minimum	38,00
Maksimum	90,00

Birinci çalışma sonuçları incelendiğinde, araştırmaya katılan 15 öğrencinin ortalama puanı 64,4’dür. En yüksek puan 90 iken en düşük puan 38’dir. Birinci çalışma değerlendirme sonucunda alınan toplam puanların en yüksek ve en düşük değerleri 64,4 ile 38 arasında olduğu görülmektedir.

Tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim verildikten sonra yapılan ikinci 15 afişin toplam puanlarına ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 11.’de verilmiştir.

Tablo 11. İkinci Çalışma Tanımlayıcı İstatistikler

N	15
Ortalama	84,5
Std. Hata	9,30
Varyans	86,5
Minimum	69,00
Maksimum	105,00

İkinci afiş çalışması sonuçları incelendiğinde, araştırmaya katılan 15 öğrencinin ortalama puanı 84,5'dür. En yüksek puan 105 iken en düşük puan 69'dur. İkinci çalışma değerlendirme sonucunda alınan toplam puanların en yüksek ve en düşük değerleri 105 ile 69 arasında olduğu görülmektedir.

Birinci ile ikinci çalışmadan alınan puanların ortalaması değerlendirildiğinde öğrencilerin notlarının yükseldiğini görülmektedir. Araştırmada birinci ve ikinci çalışmaların ortalama puanları arasında anlamlı fark olup olmadığını incelemek amacıyla bağımlı t testi uygulanmıştır.

Tablo 12. Bağımlı t testi

	N	Ortalama	t istatistik	P*
Birinci Çalışma	15	öntest64,4		
İkinci Çalışma	15	sontest84,5	-4,040	0,001

Tablo 12'de öğrencilerin birinci ve ikinci çalışmadan aldıkları puanların ortalama değerleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$). Öğrencilerin ilk ortalama puanları 64,4 iken deneysel işlem sonucunda (tasarım eleman ve ilkeleri konusunda bilgi verildikten sonra) 84,5'e yükselmiştir. Aradaki bu fark ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Öğrenciler tarafından yapılan resimlerin değerlendirmesi üç ayrı gözlemci tarafından yapılmıştır. Gözlemcilerin yaptıkları puanlandırmaların tutarlı olup olmadığının belirlenmesi için "Gözlem Güvenilirliği Çalışması (Inter Rater Reliability)" yapılmıştır. Gözlem güvenilirliğinin hesaplanması için her bir konuya ilişkin gözlemcilerin verdikleri puanlar arasındaki korelasyon değerleri dikkate alınmıştır. Gözlemcilerin verdikleri puanlar normal dağılım gösterdiği için korelasyon analiz metodu olarak "Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları" dikkate alınmıştır. Gözlem güvenilirliğinin test edilmesinde "Kendall's Tau Concordance"

korelasyonlarının dikkate alınacağı bazı çalışmalarda belirtilmekle birlikte, bu ilişki test normal dağılım özelliği göstermeyen veriler için kullanıldığından bu çalışmada Kendall's Tau korelasyon değerleri dikkate alınmıştır. Pearson korelasyon analizi sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. ‘Afiş’ Konusuna İlişkin Uzmanlar Tarafından Yapılan Puanlamalar Arasındaki İlişkileri Gösterir Dağılım

	Gözlemci1	Gözlemci2	Gözlemci3
Gözlemci1	1	,862 (0,000)	,894 (0,000)
Gözlemci2		1	,903 (0,000)
Gözlemci3			1

Parantez içi değerler 0,05 anlamlılıkta olduğunu göstermektedir.

Tablo 2’de görüldüğü gibi gözlemci 1 ile gözlemci 2’nin puanlandırmaları arasındaki korelasyon katsayısı ,862’dir. Gözlemci 1 ile 3 arasındaki korelasyon katsayısı ise ,894’tür. Gözlemci 2 ile 3 arasındaki korelasyon ,903’tür. Bu değerler üç ayrı gözlemcinin puanları arasında olumlu yönde ve yüksek düzeyde korelasyon olduğunu göstermektedir. Tablo gözlemcilerin “Sokak Hayvanları” konusunda ki afişlere ilişkin yaptıkları puanlandırmaların tutarlı olduğunu ortaya koymaktadır. Gözlem güvenilirlik testi yüksek düzeydedir.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.Sonuç

Öğrencilerin birinci afiş çalışmasından “sloganın dikkat çekiciliği” kriterine göre aldığı puanların ortalaması(12,86) ile tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim aldıktan sonra yaptıkları ikinci afiş çalışmalarından aldıkları puanların ortalaması(14,06) arasında anlamlı fark($p*0.001$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin afişlerinde “sloganın dikkat çekiciliği” kriterini yerine getirebilmelerinde tasarım eleman ve ilkeleri hakkında aldıkları eğitimin aynı öğrenciler üzerinde anlamlı fark ortaya oyduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin birinci afiş çalışmasından “resim yada fotoğrafın afişin ana mesajına uygunluğu” kriterine göre aldığı puanların ortalaması(10,2) ile tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim aldıktan sonra yaptıkları ikinci afiş çalışmalarından aldıkları puanların ortalaması(13,0) arasında anlamlı fark($p*0.000$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin afişlerinde “resim yada fotoğrafın afişin ana mesajına uygunluğu” kriterini yerine getirebilmelerinde tasarım eleman ve ilkeleri hakkında aldıkları eğitimin aynı öğrenciler üzerinde anlamlı fark ortaya oyduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin birinci afiş çalışmasından “Yazı karakterinin amaca uygunluğu(büyüklik,font,kalınlık)” kriterine göre aldığı puanların ortalaması(9,46) ile tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim aldıktan sonra yaptıkları ikinci afiş çalışmalarından aldıkları puanların ortalaması(11,8) arasında anlamlı fark($p*0.000$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin afişlerinde “Yazı karakterinin amaca uygunluğu(büyüklik,font,kalınlık)” kriterini yerine getirebilmelerinde tasarım eleman ve ilkeleri hakkında aldıkları eğitimin aynı öğrenciler üzerinde anlamlı fark ortaya oyduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin birinci afiş çalışmasından “Yazı karakterinin anlaşılabilirliği” kriterine göre aldığı puanların ortalaması(11,2) ile tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim aldıktan sonra yaptıkları ikinci afiş çalışmalarından aldıkları puanların ortalaması(13,0) arasında anlamlı fark($p*0.003$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin afişlerinde “Yazı karakterinin anlaşılabilirliği” kriterini yerine getirebilmelerinde tasarım eleman ve

ilkeleri hakkında aldıkları eğitimin aynı öğrenciler üzerinde anlamlı fark ortaya koyduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin birinci afiş çalışmasından “Rengin kullanımı(fon-biçim-yazı renklerinin birbirine uyumu ve etkisi)” kriterine göre aldığı puanların ortalaması(8,0) ile tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim aldıktan sonra yaptıkları ikinci afiş çalışmalarından aldıkları puanların ortalaması(12,0) arasında anlamlı fark($p*0.000$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin afişlerinde “Rengin kullanımı(fon-biçim-yazı renklerinin birbirine uyumu ve etkisi)” kriterini yerine getirebilmelerinde tasarım eleman ve ilkeleri hakkında aldıkları eğitimin aynı öğrenciler üzerinde anlamlı fark ortaya koyduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin birinci afiş çalışmasından “Afişte resim-yazı ilişkisi(tasarım elemanlarının tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanımı)” kriterine göre aldığı puanların ortalaması(6,66) ile tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim aldıktan sonra yaptıkları ikinci afiş çalışmalarından aldıkları puanların ortalaması(10,9) arasında anlamlı fark($p*0.000$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin afişlerinde “Afişte resim-yazı ilişkisi(tasarım elemanlarının tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanımı)” kriterini yerine getirebilmelerinde tasarım eleman ve ilkeleri hakkında aldıkları eğitimin aynı öğrenciler üzerinde anlamlı fark ortaya koyduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin birinci afiş çalışmasından “Afişin bütünlüğündeki boşluk-doluluk ilişkisi” kriterine göre aldığı puanların ortalaması(6,73) ile tasarım eleman ve ilkeleri hakkında eğitim aldıktan sonra yaptıkları ikinci afiş çalışmalarından aldıkları puanların ortalaması(9,86) arasında anlamlı fark($p*0.001$) tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin afişlerinde “Afişin bütünlüğündeki boşluk-doluluk ilişkisi” kriterini yerine getirebilmelerinde tasarım eleman ve ilkeleri hakkında aldıkları eğitimin aynı öğrenciler üzerinde anlamlı fark ortaya koyduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin birinci ve ikinci çalışmadan aldıkları puanların ortalama değerleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Öğrencilerin birinci çalışmadan aldıkları ortalama puanları 64,4 iken deneysel işlem sonucunda (tasarım eleman ve ilkeleri konusunda bilgi verildikten sonra) ikinci çalışmalarından aldıkları ortalama puan 84,5’e yükselmiştir. Aradaki bu fark ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Her bir afiş için ayrı ayrı puanlandırılan “Afiş Değerlendirme Ölçeği” doğrultusunda sloganın dikkat çekiciliği, resim yada fotoğrafın afişin ana mesajına uygunluğu, yazı karakterinin amaca uygunluğu, yazı karakterinin anlaşılabilirliği, fondaki

renk/renkler ile yazıda kullanılan renk/renklerin mesajın vurgusuna etkisi, resim-yazı ilişkisi (Tasarım elemanlarının tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanımı) ve afişin bütünündeki boşluk-doluluk ilişkisinin değerlendirilmesi kriterleri üzerine, tasarım eleman ve ilkeleri konusunda aldıkları eğitimin anlamlı düzeyde etki ettiği saptanmıştır.

Sonuç olarak sokak hayvanları konulu afiş çalışmasının, afiş değerlendirme kriterlerine göre; sloganın dikkat çekiciliği, resim yada fotoğrafın afişin ana mesajına uygunluğu, yazı karakterinin amaca uygunluğu, yazı karakterinin anlaşılabilirliği, fondaki renk/renkler ile yazıda kullanılan renk/renklerin mesajın vurgusuna etkisi, resim-yazı ilişkisi (Tasarım elemanlarının tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanımı) ve afişin bütünündeki boşluk-doluluk ilişkisini sağlanması bakımından, öğrencilere tasarım ilke ve elemanları konusunda eğitim verildikten sonra afişlerinde olumlu yönde gelişim sağladığı tespit edilmiştir.

5.2.Öneriler

Araştırmanın sonucunda temel tasarım ilke ve elemanları hakkında eğitim alan öğrencilerin çizgisel gelişim evrelerine uygun, afiş değerlendirme kriterlerinin tamamında gelişim gösterdiği gözlenmiştir ve bu bulgular ışığında şu öneriler geliştirilmiştir.

1. Tasarım eleman ve ilkelerinin verimli kullanılabilmesi için örnekler göstererek, bu öğrenme sürecinde öğrenciyi aktif hale getirerek eğitimin verimi artırılmalıdır.
2. Afiş tasarımı konusunda uygulama yapılırken, tasarım eleman ve ilkelerine örneklerle yer verilmelidir.
3. Öğrencilerin çizgisel gelişim evrelerini bilmek ve takip etmek, uygun eğitim materyalleri ve yöntemlerini kullanmayı beraberinde getirecektir. Bu ihtiyaç doğrultuda görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin çok yönlü, araştırmacı ve yeniliklere açık kişiler olmalıdır.

KAYNAKÇA

ARTUT K. (2002), *Sanat Eğitimi* , Anı Yayıncılık, Ankara.

ANIL G. (2003). *Siyasi Afişlerin Göstergebilimsel Açıdan İncelenmesi Cumhuriyetçi Türk Partisi İçin Siyasi Afiş Çalışması*. Yüksek Lisans Sanat Eseri Çalışması Raporu. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ATAK Ş. (2009). *İlköğretim Kurumlarındaki Eğitsel Afişlere Yönelik Öğrenci, Öğretmen Ve Uzman Görüşleri*. Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi Ankara.

ALICIGÜZEL İ. (2001), *Çağdaş Okulda Eğitim ve Öğretim* , 3. Baskı , Sistem Yayıncılık, Ankara.

BAHAR T. (2006). *Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri, Grafik Atölye Derslerinde Afiş Konusunun Ele Alınış Biçimleri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BATI A. (2006). *Grafik Tasarımda Mesaj Analizi ve Görsel Öğelerin Düzenlenişi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi.

BECER E. (2011). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Dost Kitabevi, 8.Baskı, Ankara.

BEKTAŞ D. (1992). *Çağdaş Grafik Tasarımın Süreci*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

BİGALI Ş. (1999), *Resim Sanatı* , Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

BUYURGAN S; BUYURGAN U, (2012) *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*, Dersal Yay, Ankara.

CAUQUELIN A. (2005), *Çağdaş Sanat*, 1. Baskı, Kültür Kitaplığı, Ankara.

A.DAY R. (1996), *Bilimsel Bir Makale Nasıl Yazılır Ve Yayımlanır*, Tübitak , 7. Baskı, Ankara.

- GÖKAYDIN N. (2002), *Temel Sanat Eğitimi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- KARASAR N. (2002), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel yayın dağıtım, 11. Baskı, Ankara.
- KILIÇ B. (2006) , *İlköğretim Okulları 8. Sınıf Resim Dersleri Programlarında Yer Alan “Afiş Tasarımı” Konularının Öğrencilerin Sanatsal Yaratıcılıklarının Gelişmesine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Ankara.
- KIRIŞLIOĞLU O. T. (2005), *Sanatta Eğitim*, Pegem Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara.
- MADEN S. (1999). Grafik Sanatının Dünyü Bugünü. *Cumhuriyetin Renkleri, Biçimleri Bilanço '98* . Mayıs . 74.
- ÖRÜCÜ Y. (2006). *Eğitim Amaçlı Afişlerin Tasarım İlkelerine Uygunluğu ve Görsel Materyal Olarak Etkililik Durumunun İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZSOY V. (2003), *Görsel Sanatlar Eğitimi- Resim-iş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- ÖZSOY V, AKSOY Ş, ALTAN AYRANCIOĞLU G, BENDERLİOĞLU R, GÖKBULUT N, KARANAM A, OCAK E, UZAR F, YAĞCI N, YAYAN G. (2006) *Yöntem ve Teknikleriyle Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar*. Görsel Sanatlar Derneği Yayınları-4, 1.Basım, Ankara.
- PEŞKERSOY E, YILDIRIM O. (2010), *İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi 1-8. Sınıflar Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Devlet Kitapları, 3. Baskı, Ankara.
- REIN P.R, (2000), *Çocuklarınızın Beceri ve ve Çocuklarınızın Beceri ve Yeteneklerini nasıl Geliştirebilirsiniz*, Özgür Yayınları, İstanbul.
- SAN İ. (2003), *Sanat Eğitim Kuramları*, Ütopya Yayınevi, 3. Baskı, Ankara.
- SAN İ. (2004), *Sanat ve Eğitim*, Ütopya Yayınevi, Ankara.
- SUNGUR N, (1992), *Yaratıcı Düşünce*, Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul.

ŞENYAPILI Ö, (2004), *The Art Millennium Yirminci Yüzyıl*, Boyut Yayın Grubu, 1. Baskı, İstanbul.

TEPECİK A, (2002). *Grafik Sanatlar*. (Birinci Baskı) Ankara: Detay Yayıncılık ve Sistem Ofset

ÜNAL E. (1997). *Piktografik, İllüstratif, Fotoğraf ve Soyut Tasarlanmış, Sosyal-Kültürel Konulu Afişlerde Biçimin İçeriği Yansıtması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YAVUZER H. (1992), *Resimleriyle Çocuk*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

YILMAZ M, (2009), *Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara.

EKLER**EK-1: Afiş Değerlendirme Ölçeği**

'SOKAK HAYVANLARI' konulu afiş çalışması	
1.ÇALIŞMA	Ö1-1

	1.UZMAN	2.UZMAN	3.UZMAN
1.Afişte kullanılan sloganın dikkat çekiciliği	(5) (4) (3) (2) (1)	(5) (4) (3) (2) (1)	(5) (4) (3) (2) (1)
2.Resim yada fotoğrafın afişin ana mesajına uygunluğu	(5) (4) (3) (2) (1)	(5) (4) (3) (2) (1)	(5) (4) (3) (2) (1)
3.Afişte kullanılan yazı karakterinin amaca uygunluğu	(5) (4) (3) (2) (1)	(5) (4) (3) (2) (1)	(5) (4) (3) (2) (1)
4.Afişte kullanılan yazı karakterinin anlaşılabilirliği	(5) (4) (3) (2) (1)	(5) (4) (3) (2) (1)	(5) (4) (3) (2) (1)
5.Afişte kullanılan fondaki renk/renkler ile yazıda kullanılan renk/renklerin mesajın vurgusuna etkisi	(5) (4) (3) (2) (1)	(5) (4) (3) (2) (1)	(5) (4) (3) (2) (1)
6.Afişteki resim-yazı ilişkisi (Tasarım elemanlarının tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanımı)	(5) (4) (3) (2) (1)	(5) (4) (3) (2) (1)	(5) (4) (3) (2) (1)
7.Afişin bütünündeki boşluk-doluluk ilişkisi	(5) (4) (3) (2) (1)	(5) (4) (3) (2) (1)	(5) (4) (3) (2) (1)
TOPLAM PUAN			

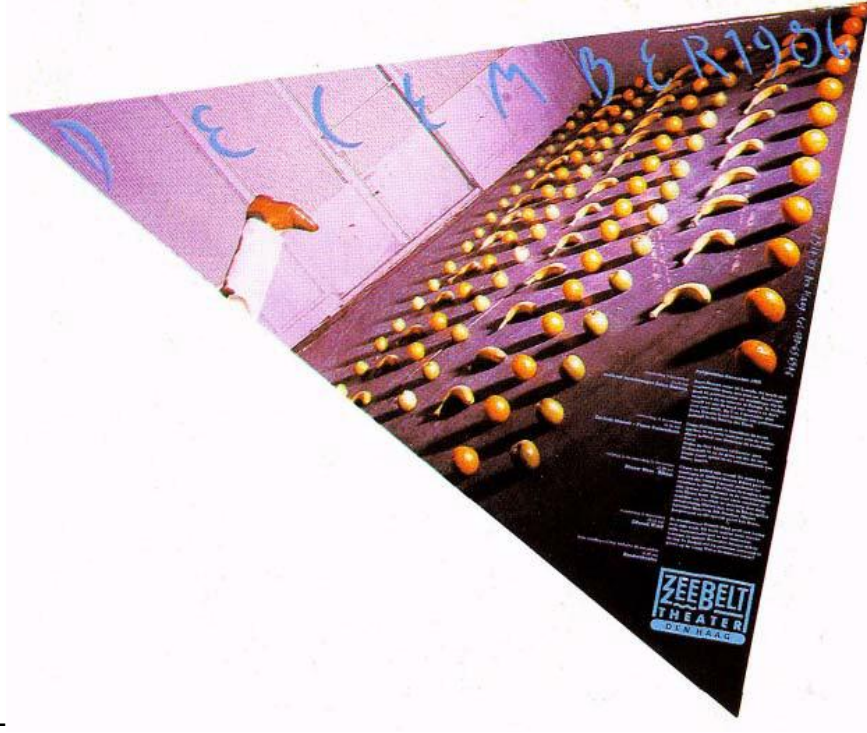
DEĞERLENDİREN UZMANLAR

1.Prof.Dr.Serap BUYURGAN

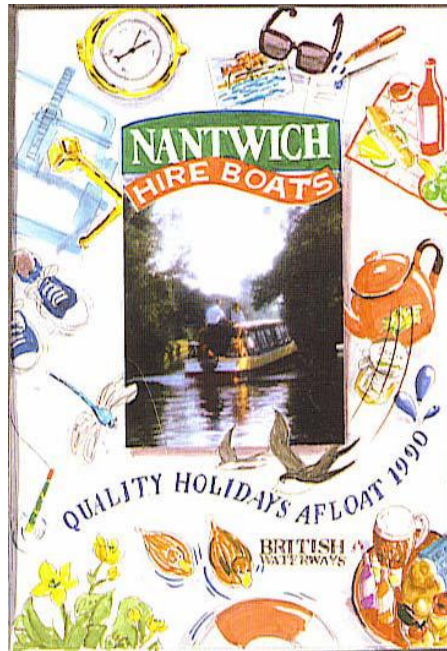
2.Doç.Dr.Meliha YILMAZ

3.Yrd.Doç.Meltem KATIRANCI

EK-2: Grafik Sanatçılarının Çalışmalarından Bazıları

Fotoğraf Tekniğinde Afiş Çalışması (Bektaş, 1992)

Karışık Teknik Afiş Çalışması, (Colyer, 1990)

İhap Hulusi Gorey

Münif Fehim

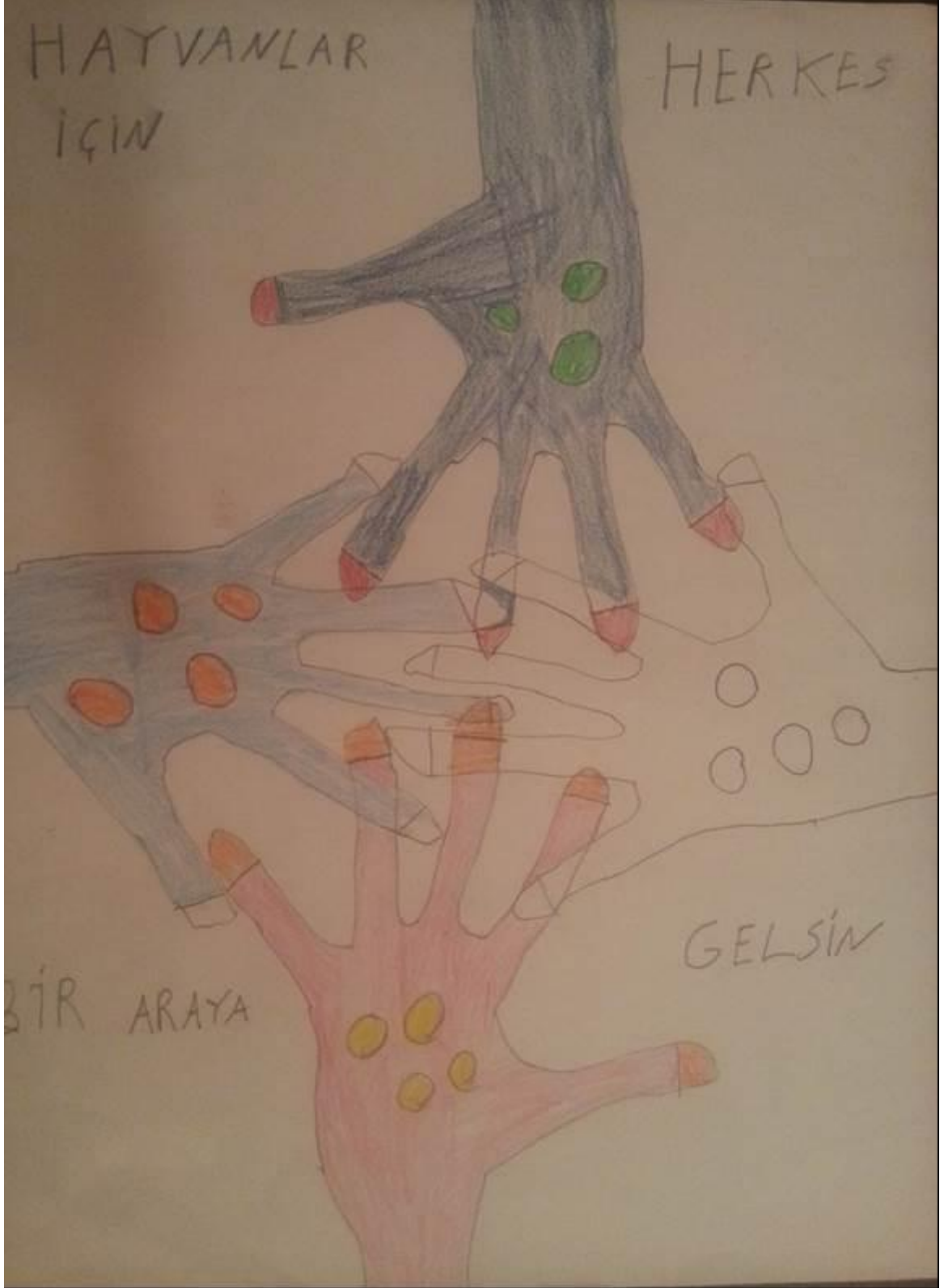
İlk renkli Türk filmi "Halıcı Kız" film afişi-Gevher Bozkurt- 1953

Nevide Gökaydın

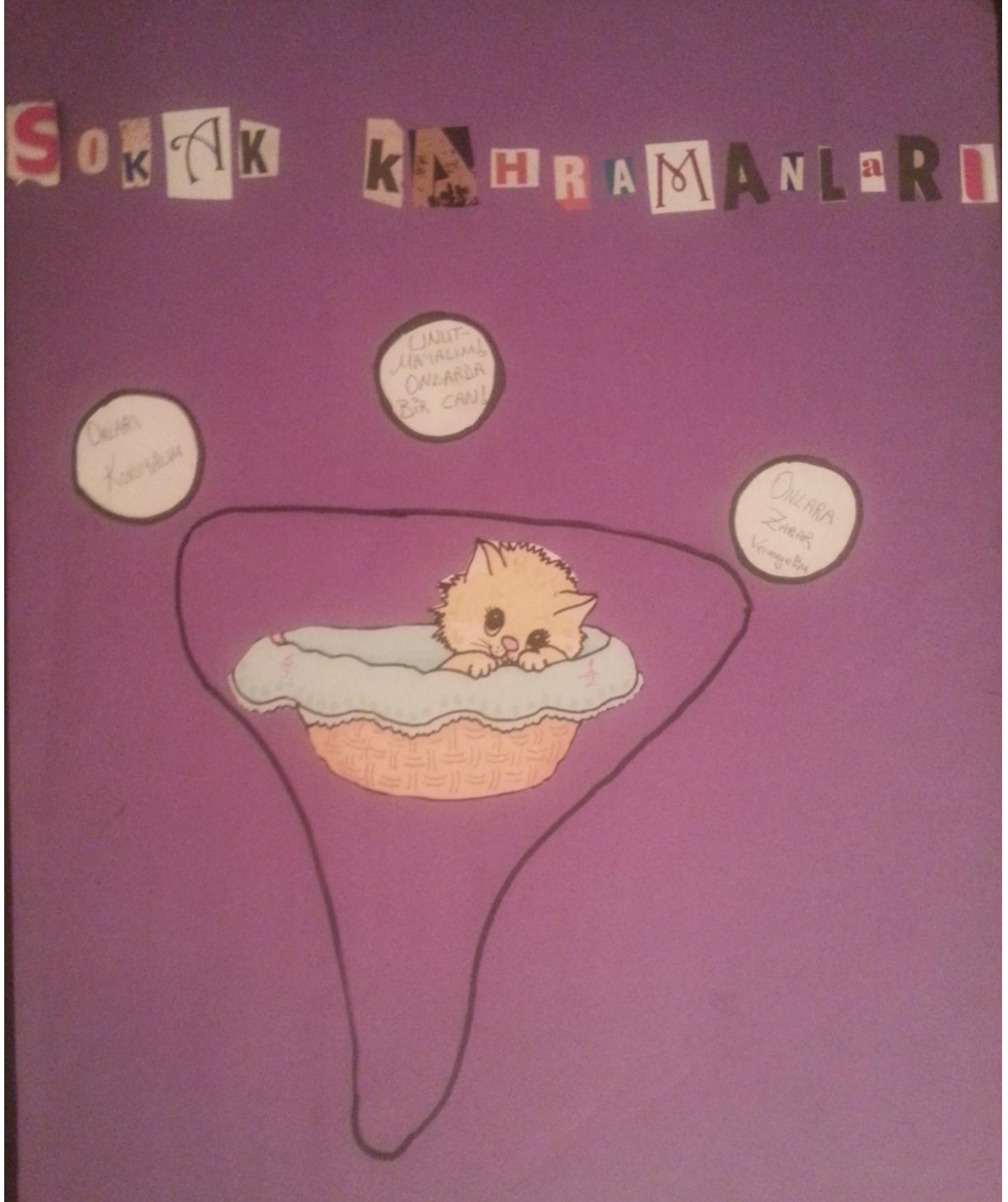
EK-3: Sokak Hayvanları Konulu Öğrenci Çalışmaları
ÖĞRENCİ 1- 1. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 2- 1. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 3 - 1. ÇALIŞMA

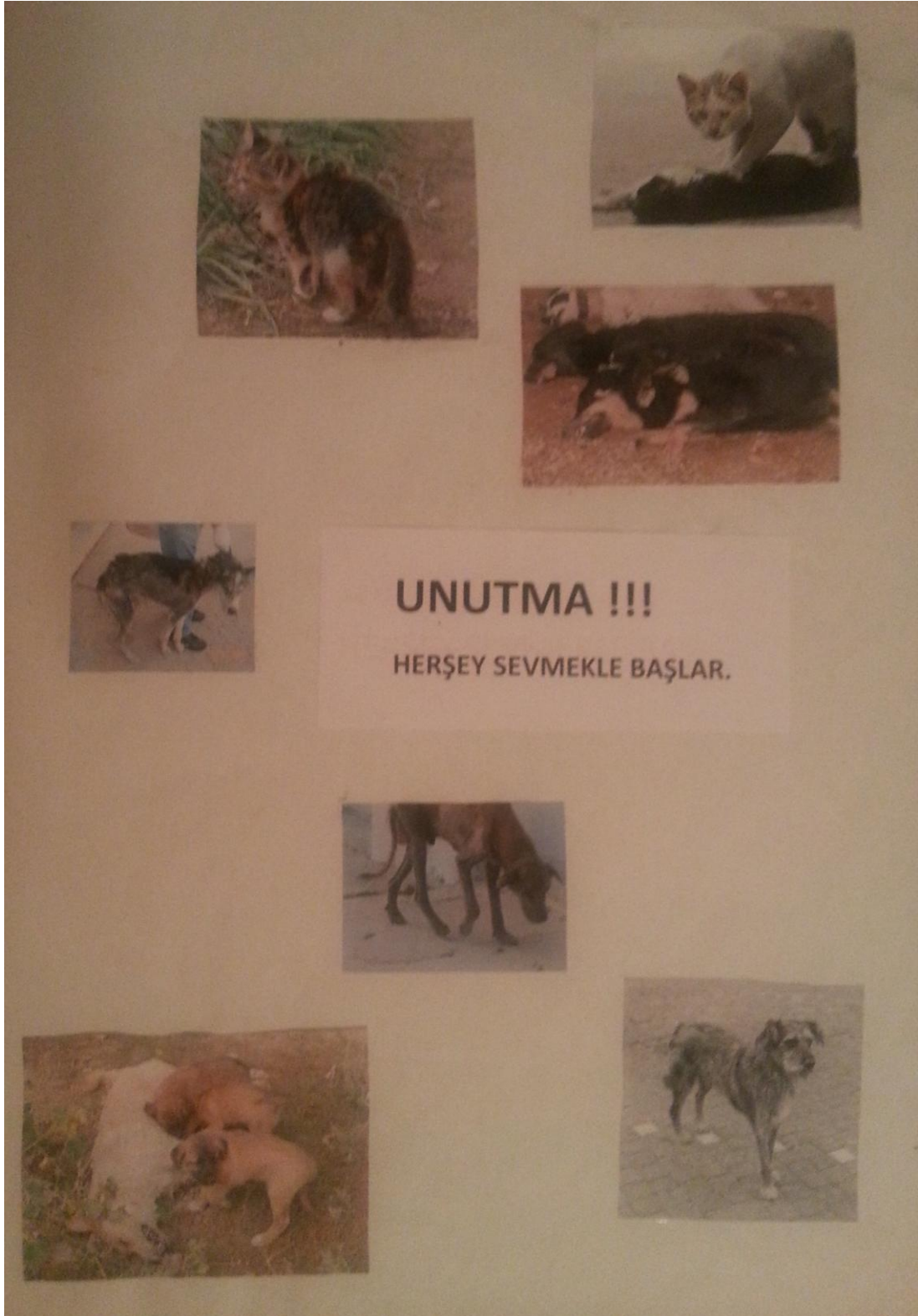
ÖĞRENCİ 4 – 1. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 5 – 1. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 6 – 1. ÇALIŞMA

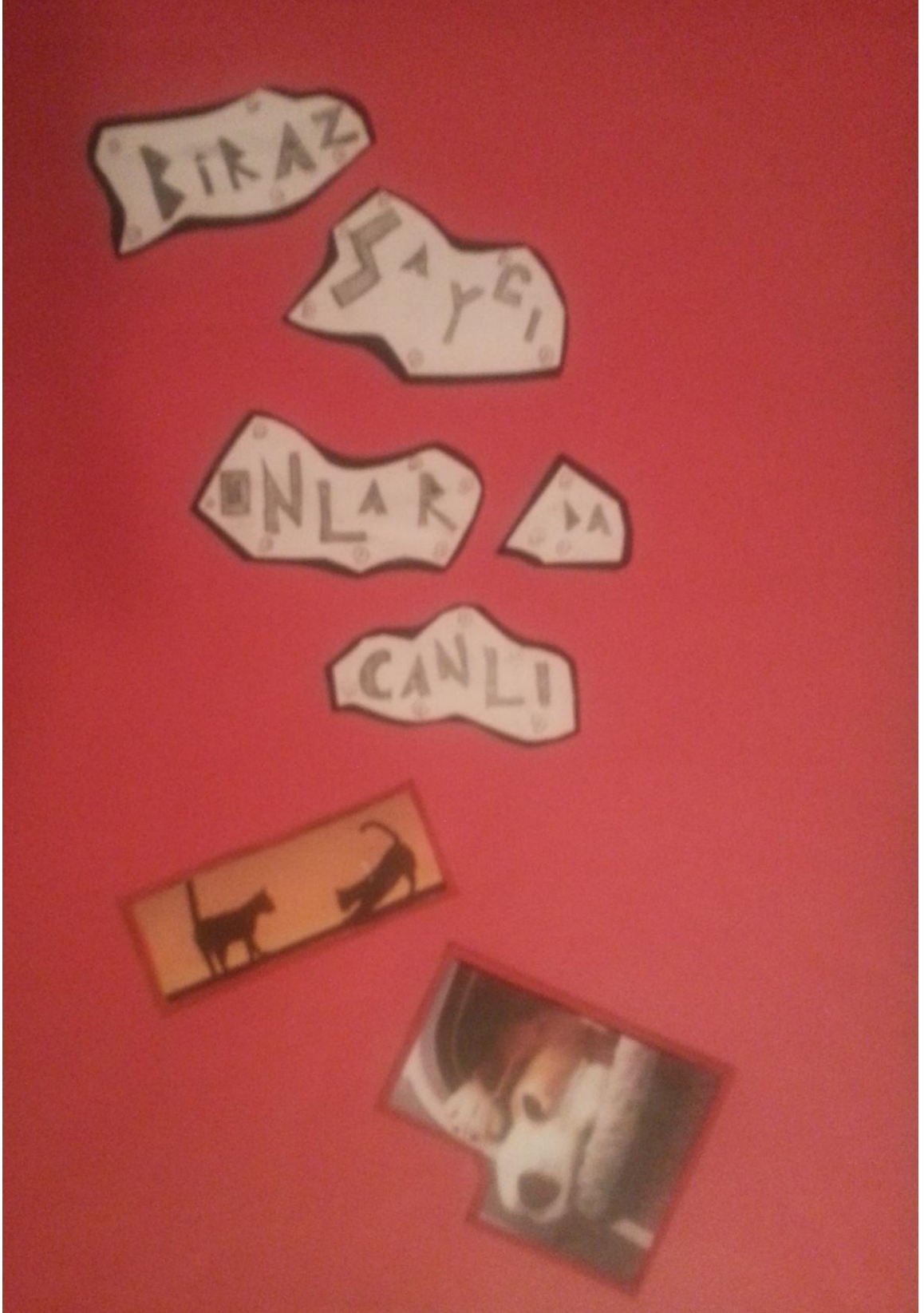
ÖĞRENCİ 7 – 1. ÇALIŞMA

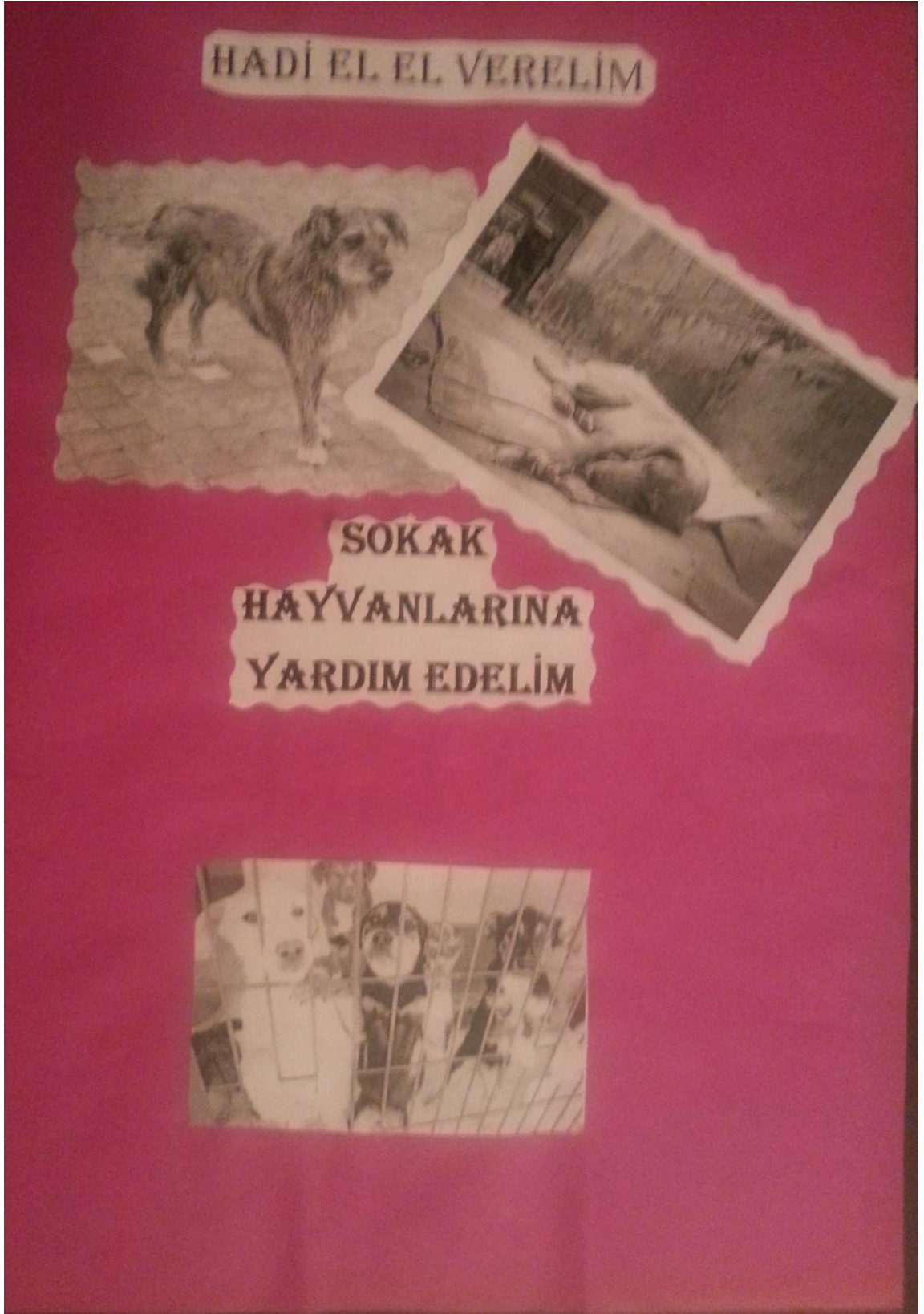

ÖĞRENCİ 8 – 1. ÇALIŞMA

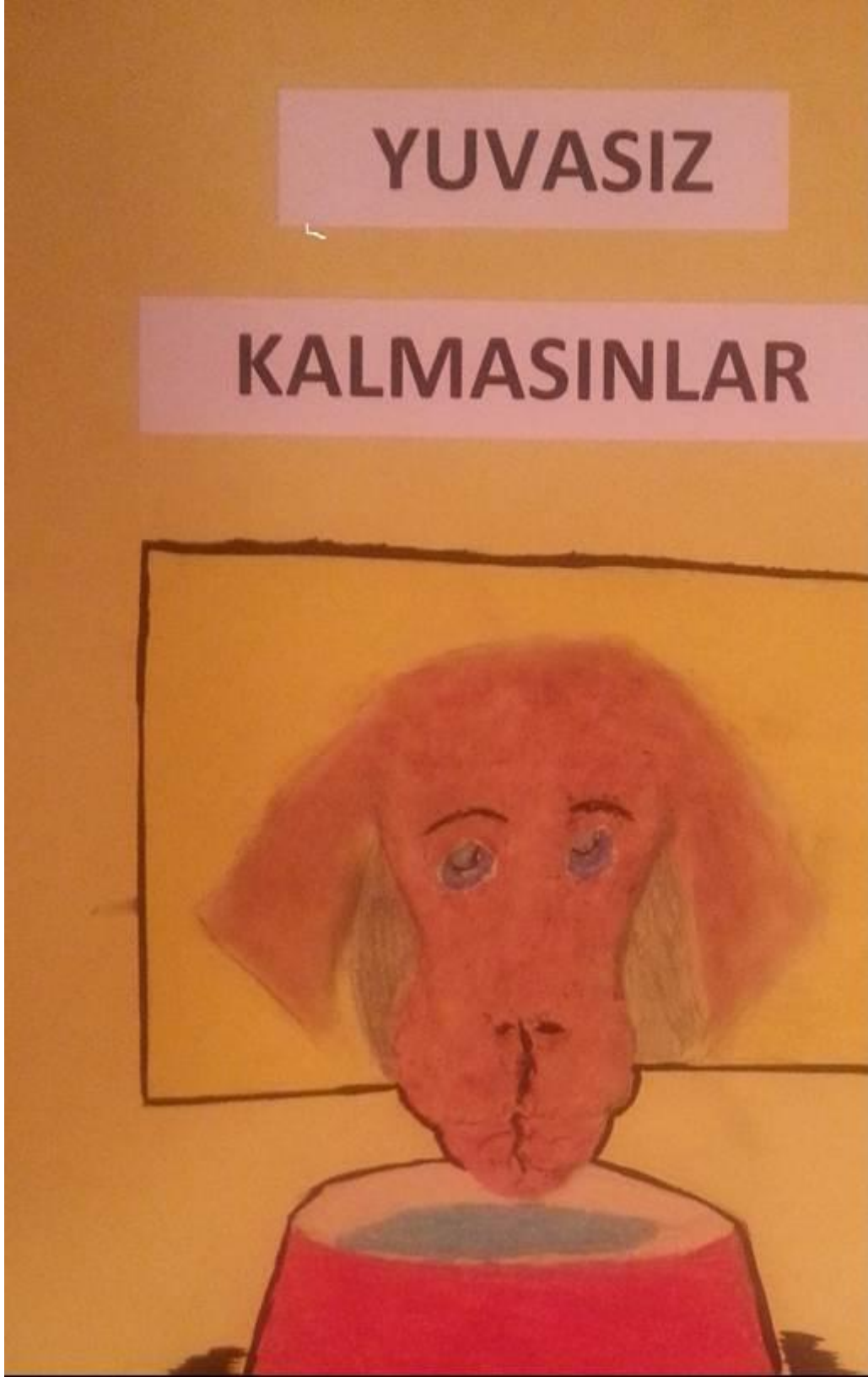

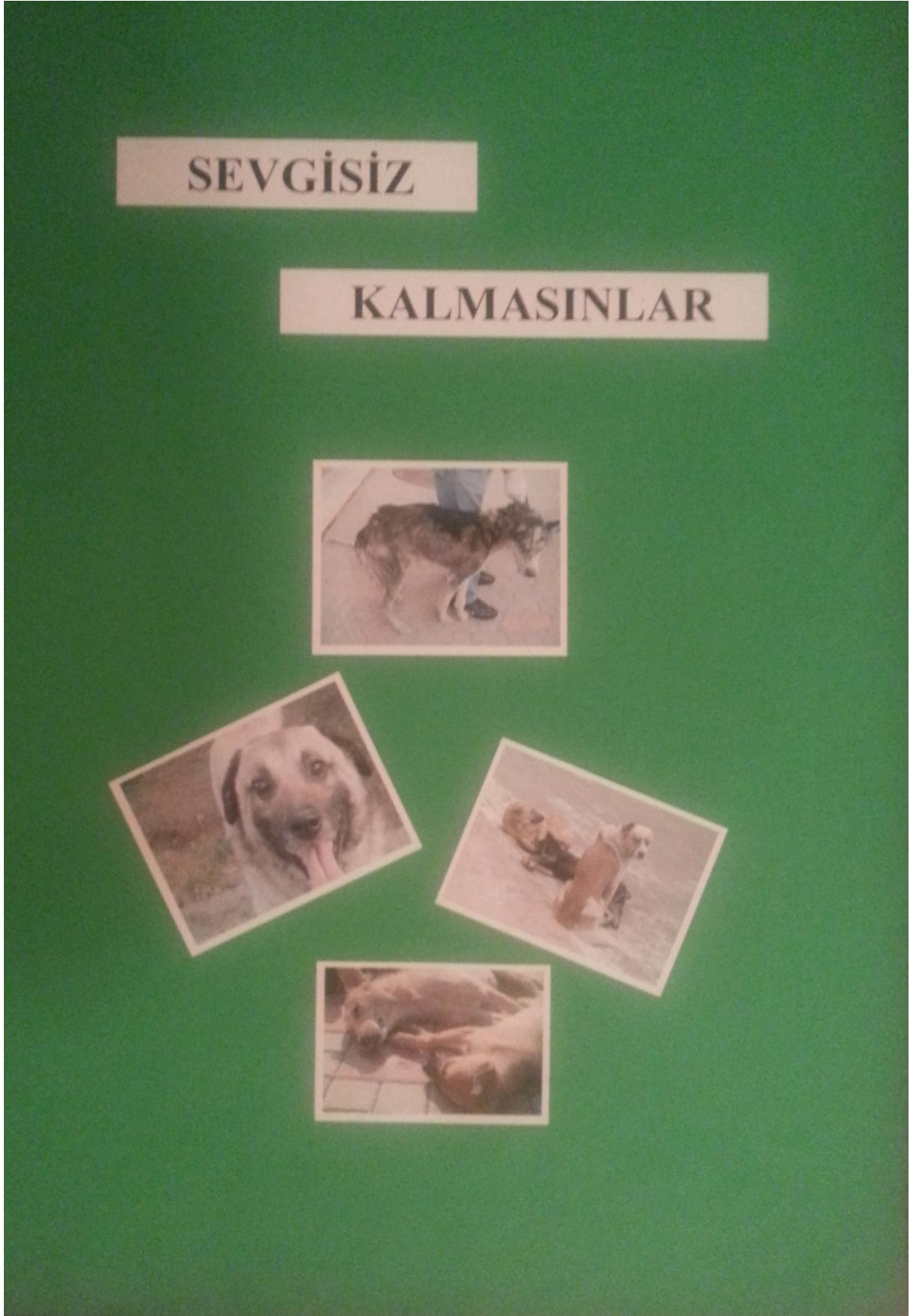
ÖĞRENCİ 9 – 1. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 10 – 1. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 11 – 1 ÇALIŞMA

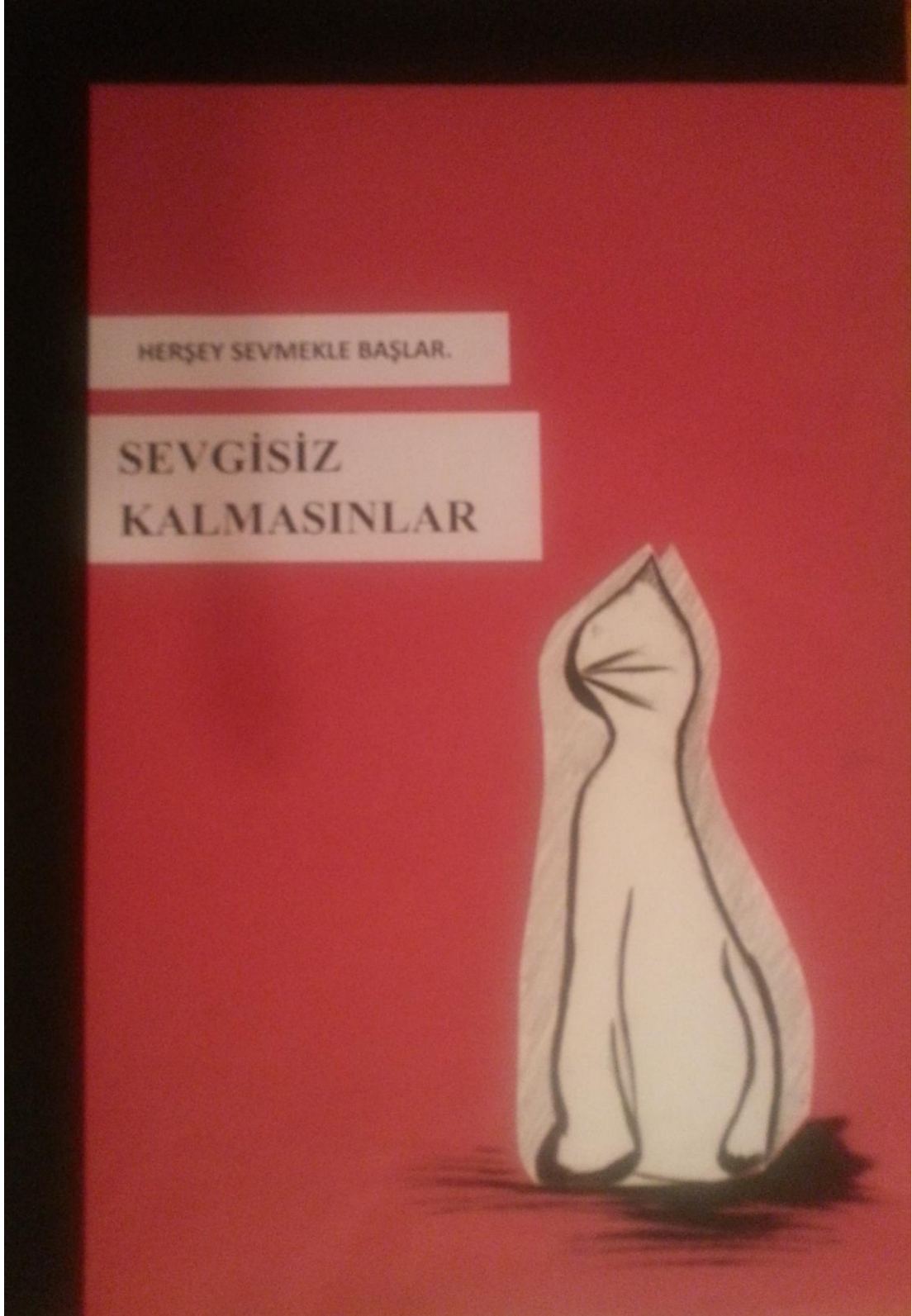

ÖĞRENCİ 12 – 1. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 13 – 1. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 14 – 1. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 15 – 1. ÇALIŞMA

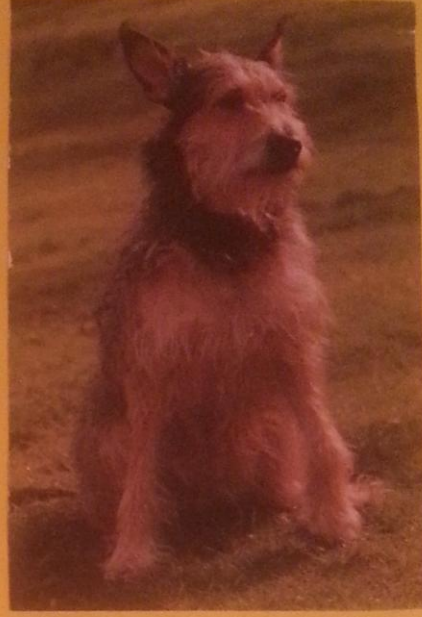
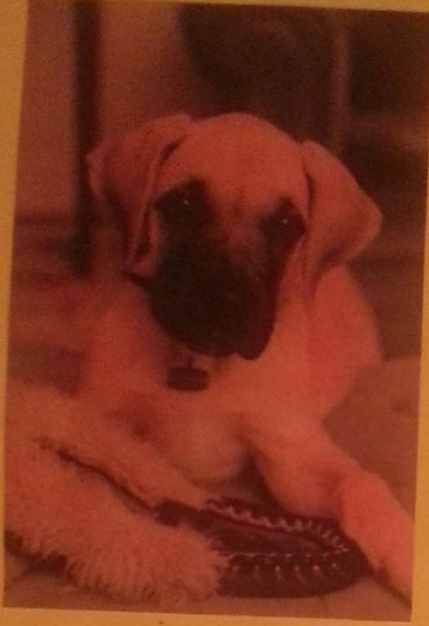
**SEN DE BİR
IŞIK
YAK**

ÖĞRENCİ 1 – 2. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 2 – 2. ÇALIŞMA

**ONLAR
KADAR
ŞANSILI OLMAYANLARI**

UNUTMAYALIM

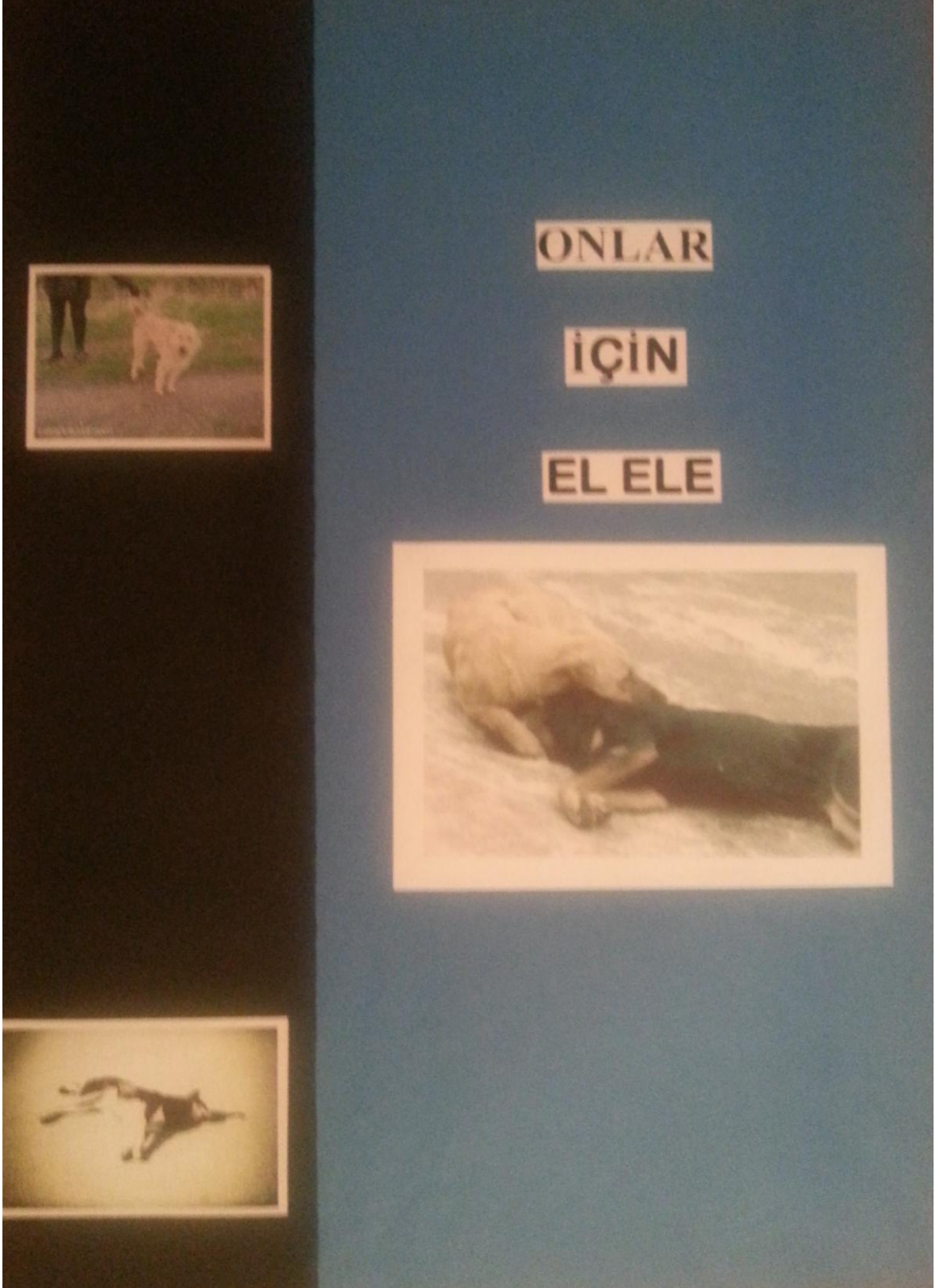
ÖĞRENCİ 3 – 2. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 4 – 2. ÇALIŞMA

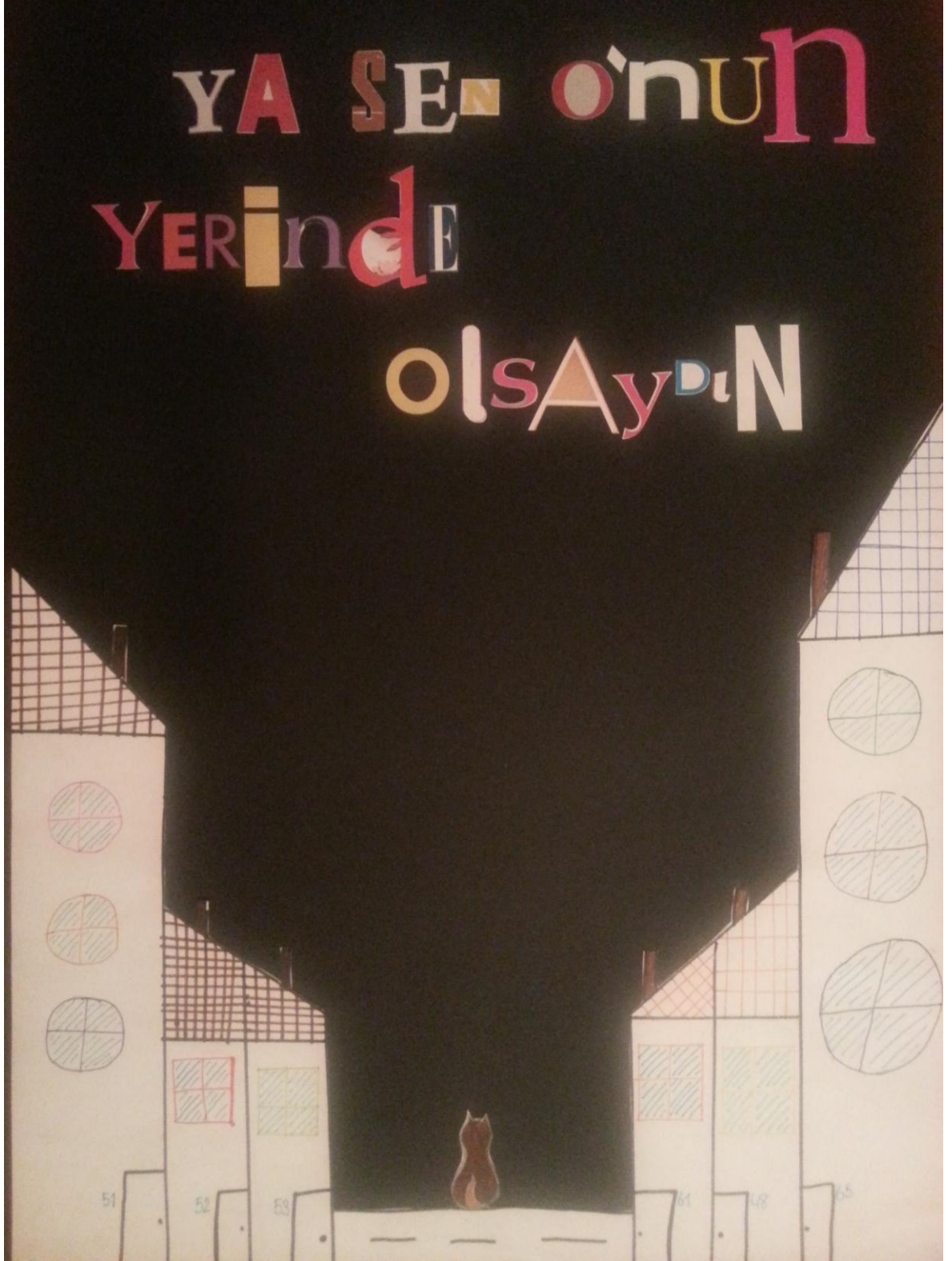

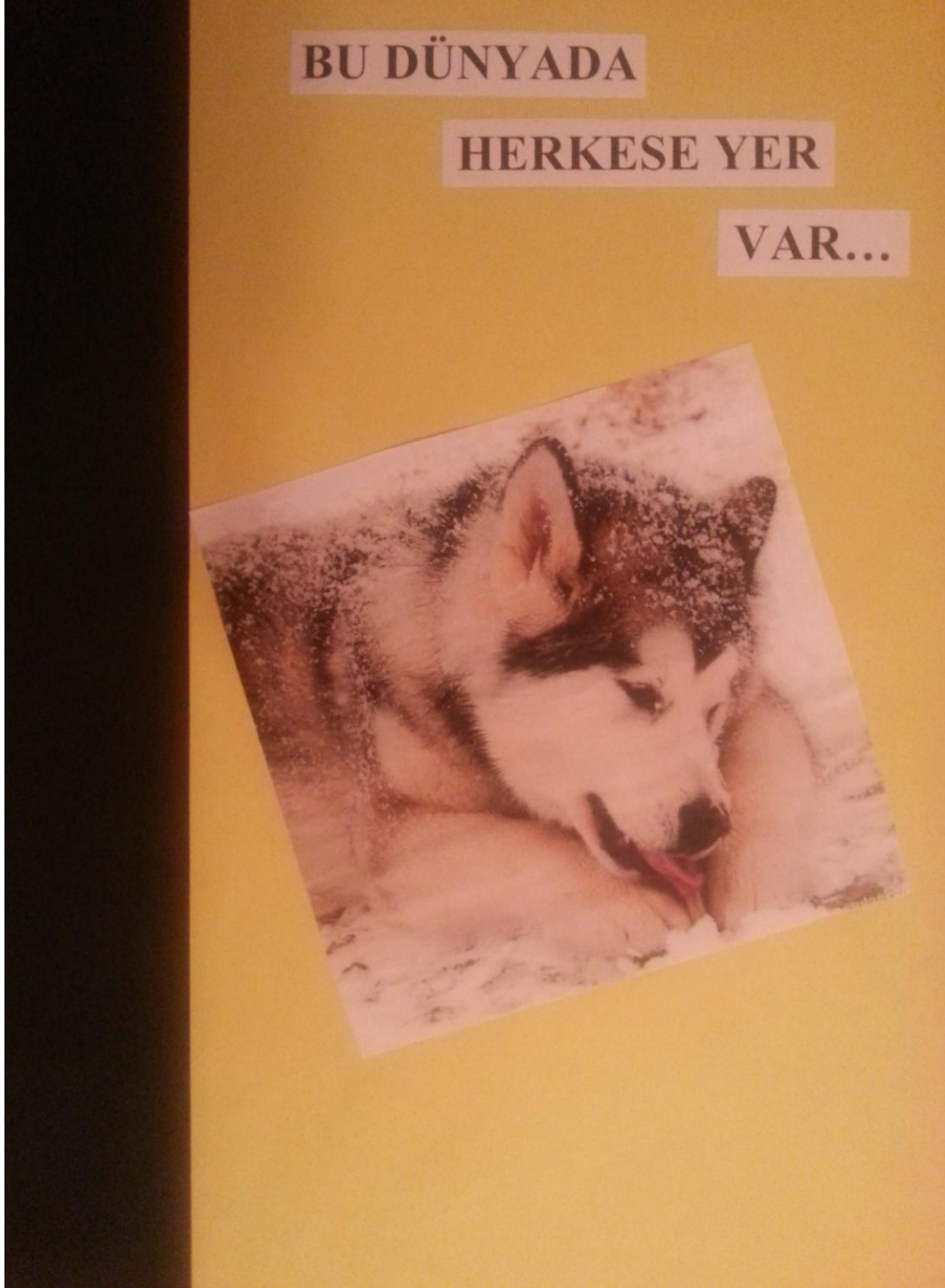
ÖĞRENCİ 5 – 2. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 6 – 2. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 7 – 2. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 8 – 2. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 9 – 2. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 10 – 2. ÇALIŞMA**BİRAZ SAYGI
ONLAR
CANLI**

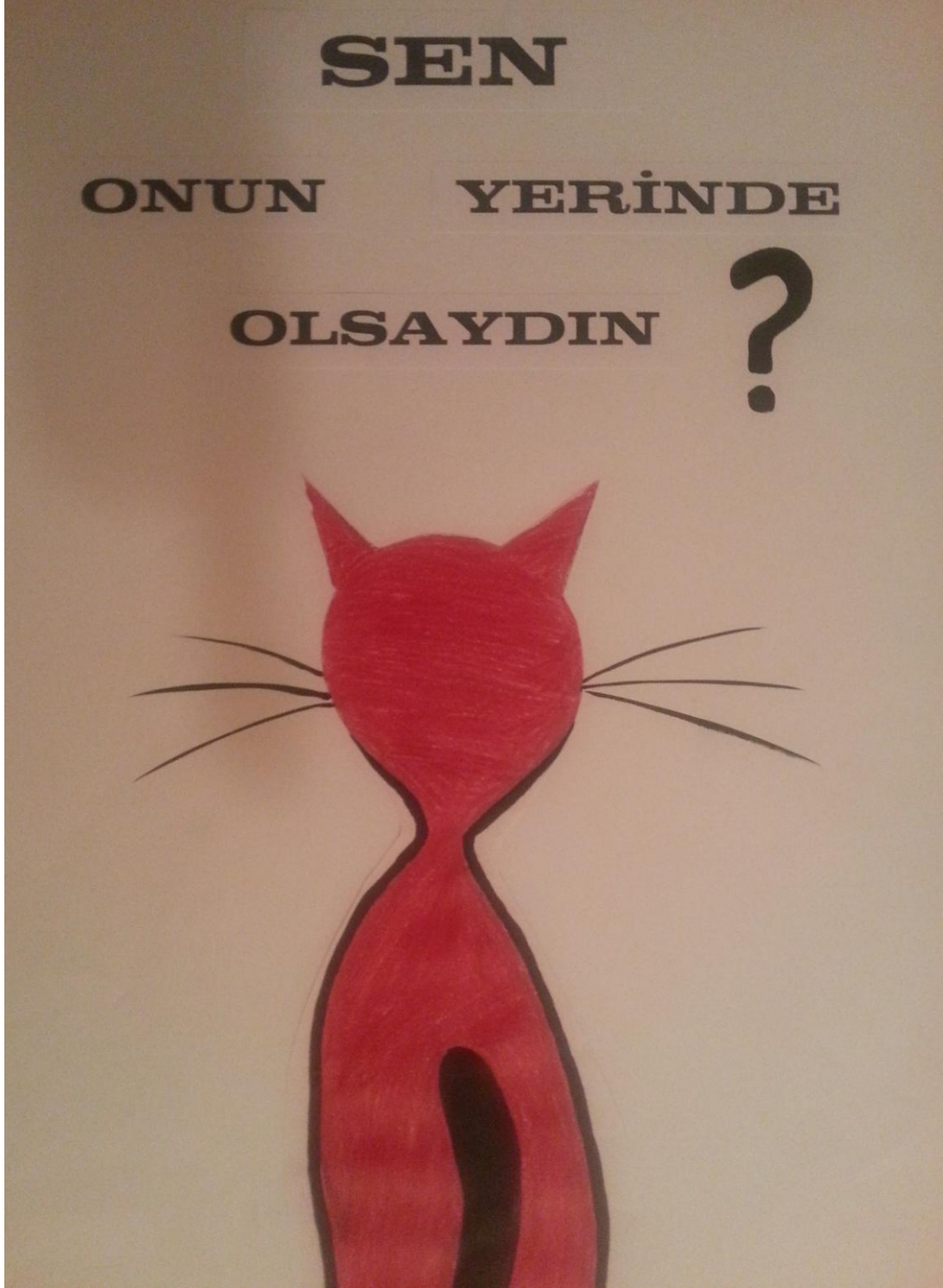
ÖĞRENCİ 11 – 2. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 12 – 2. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 13 – 2. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 14 – 2. ÇALIŞMA

ÖĞRENCİ 15 – 2. ÇALIŞMA

